

2013-2014. TÉL

THE SZARVAS TIMES

100% ORIGINAL LAUDER-JOINT SUMMER CAMP SPIRIT ψψ

A VILÁG VÉGÉN,
BALRA
AVAGY FARANDZSIK
ÉS AWESSÁK

ÚJRA
HOROSZKÓP
ÉS SZARVAS FASHION
ROVAT!

BROOKLYN-SZARVAS-BUDAPEST
BACK 2 DA ROOTZ

4 ÉVSZAK
2 KERÉK 3.
MOST MONDD, VÁROSI BRINGÁS
ROVATUNK MÁR ITT TART!

ITT NŐTTEM FEL

HEJ, A ZSIDÓK MOSZKVA-BAN...
ÚTIKALAUZ STOPPOSOKNAK
AVAGY A 2013-AS SZARVASI NAGY UTAZÁS
NYÁRI FOTÓKKAL!
SZÍNHÁZI
ÉS KÖNYVAJÁNLO

KINGA ARRÓL,
HOGYANTALÁLTA MEG
A KÖZÖSSÉGET,
AMIBEN FELNŐTT

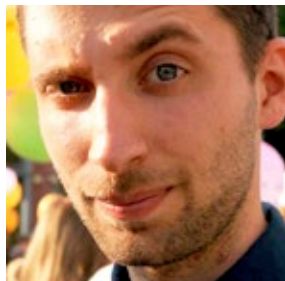
HAVDALA
A DUNÁN

BEKÖSZÖNTŐ

Ünnepelni mindenki szeret, legyen az bármilyen ünnep. A hangulata vagy a családi összejövetelek miatt. A nagy(obb) mennyiségű étel, a torta vagy akár az ajándékok miatt. Jó és kész. Azt gondoljuk, hogy Szarvason minden nyár egy ünnep. Hiszen összejön a család a világ minden tájáról, rengeteget eszünk, bulizunk és még ajándékot is kapunk... arról már nem is beszélve, hogy egy nap alatt több kép készül, mint a családi ünnepségekről egy év alatt összesen. De az idei nyár még különlegesebb lesz, mert ez lesz a **huszonötödik.** 25 nyár! Lapozzatok bele a legfrissebb Szarvas Times-ba és ezzel együtt lapozzatok bele a most induló, jubileumi szazonba!

A szerkesztők

THE SZARVAS TIMES

THE TARTALOM

ברוכים הבאים

Beköszöntő..... 3.

JEWES OF THE WORLD

Hej, a zsidók Moszkvában... .. 4.

MÁS-VILÁG

A világ végén, balra, avagy farandzsák és awessák 6.

A DOLGOZÓ NÉP

Havdala a Dunán, avagy elindultunk 8.

COME/UNITY

Brooklyn-Szarvas-Budapest 9.

Camp Jichak – a zsidó családok birodalma..... 12.

Útikalauz stopposoknak, avagy a 2013-as

szarvasi nagy utazás 13.

Itt nőttek fel 16.

Zsinagógakörkép 18.

Camp Jichak & Camp Jichak Junior 20.

NEGEV VILÁG

Játékos feladatok és színező..... 21.

NU-SKOOL

Madrichok egyeteme 22.

AGYTORNA

Néhány könnyű sudoku kezdőknek 22.

A VÁROSI HARCOS

Négy évszak, két kerék – 3. rész 25.

TARBUT

Színházi ajánló: Mary Poppins 28.

Filmajánló: Hannah Arendt..... 30.

Jiddis-magyar gyorstalpaló..... 31.

Szarvas fashion 32.

A TÜRELEM ERÉNYE

Bűnbakik 4: menekültek 34.

ÉLET-MÓD

Horoszkóp 35.

TheSzarvasTimes

Since 1997

JICHÁK ROTH (1946–2010)

XVIII. ÉVFOLYAM 1. SZÁM, 2013–2014. TÉL

A SZARVASI NEMZETKÖZI ZSIDÓ IFJÚSÁGI TÁBOR LAPJA. MEGJELENIK, AMIKOR ELKÉSZÜL. MINDEZT A JDC MAGYARORSZÁG TÁMOGATÁSÁVAL TESZI.

FELELŐS SZERKESZTŐK

LÜBECK JUTKA és HEGEDÜS ARNO FRIEDMAN ALEXANDER (SASHA)

FELELŐS KIADÓ

FRIEDMAN ALEXANDER (SASHA)

MUNKATÁRSÁK

BARNA LILI • BUTTÁS LEVENTE • CSÁSZÁR LIZA • HEGEDÜS ARNO • PESSY KATZ (USA)
KELEMEN ÁGI • KISVÁRI KINGA • KOSZTOPULOSZ SZOKRATESZ
KOSZTOPULU ESZTER • MIKES HANNA • DR. PASZTERNÁK ANDRÁS P.H.D.
ILYA TARBEV (RUS)

LAPTERV ÉS TÖRDELÉS

BUTTÁS LEVENTE (a bringáscsávó)

NYELVI LEKTOR

BARNA LILI

FOTÓ

ALAIN ALTARY • BODROGI DÁVID • EICHNER HANNA • FONÓ RÓBERT
FRIEDMAN ALEXANDER • KISVÁRI KINGA • LIGETI DÁVID • LÁSZLÓ PÉTER
LÜBECK JUTKA • MAYER ANDRÁS • NAGY „JONSZI” GERGŐ

NYOMÁS

ORNAMENTUM KFT., FELELŐS VEZETŐ: FÉNYES ISTVÁN

LEVELEZÉSI CÍM

BÁLINT HÁZ, 1065 BUDAPEST, RÉVAY UTCA 16. (A BORÍTÉKRA ÍRD RÁ: SZARVAS TIMES)

E-MAIL: SZARVASTIMES@SZARVASTABOR.HU

PDF ARCHÍVUM, KÉPEK, VIDEÓK, INFORMÁCIÓK: SZARVASTABOR.HU

FACEBOOK: SZARVAS INT'L JEWISH YOUTH CAMP

INSTAGRAM: SZARVASCAMP • TWITTER: SZARVASCAMP

MEG NEM RENDELT KÉZIRATOKAT IS ÖRÖMMEL FOGADUNK.

A LAP ELKÉSZÜLTÉT SOKBAN SEGÍTETTE A TILOS RÁDIÓ (90.3 MHz) HALLGATÁSA.

HEJ, A ZSIDÓK MOSZKVA-BAN...

Csak Oroszország fővárosában több ember él, mint Magyarországon összesen. A hivatalos, 2010-es népszámlálási adatok szerint ez mintegy 10 és fél millió ember, nem hivatalos adatok szerint legalább 12 millió. Moszkva Budapestnél majdnem ötször nagyobb területe 123 kerületre oszlik! Igaz, nincs ennyi polgármesteri hivatala, a kerületeket 12 nagyobb közigazgatási körzetbe, más néven prefektúrába szervezik. A helyi tömegközlekedést 11 metróvonal, 612 busz-, 103 trolis- és 43 villamosjárat viszi a hátán. A városnak van ezen kívül négy nemzetközi repülőtér és kilenc pályaudvar is. A Forbes idei felmérése szerint a

világ nagyvárosai közül itt élnek a legnagyobb számban milliárdosok, így Moszkva a világ egyik leggazdagabb városa. Ennek ismeretében nem is illik azon meglepődni, hogy 2008-ban már egymás után harmadszor lett a világ legdrágább városa. Érdekes, hogy a fővárosnak csak mintegy 85%-a orosz nemzetiségű, rajtuk kívül ukránok, tatárok, örmények, azeriek, zsidók és más nemzetiségek lakják – hivatalosan 17-et tartanak nyilván. És igen, Oroszországban a zsidóság nemzetiségnek számít. A helyi életről és közösségről a szarvasi orosz kontingens korcsportvezetőjét, a méltán népszerű Ilyát kérdeztük.

Szarvas Times: Milyen a moszkvai zsidó közösség?

Ilya Tarbeev: Úgy látom, hogy a moszkvai közösség számban nagyon nagy, de közben apró részekre tagozódik. Minden zsidó szervezet, függetlenül attól, hogy vallásos-e vagy sem, egy külön kis közösség. Ami engem illet, én az Iz-

raeli Kulturális Központot, a Moise házat látogatom, és nagyobb ünnepeken a MERO-t, a Moszkvai Vallásos Zsidó Közösséget.

SzT: Mennyi zsidó él Moszkvában?

IT: Nem lehet pontosan megállapítani, hogy hány zsidó él itt – legalábbis a moszk-

vai főrabbi szerint nem. De nagyjából kétszázezerre becsülhető ez a szám. Ettől eltérő vélemény is van persze: a Chabad szerint körülbelül ötszázezren vagyunk az orosz fővárosban.

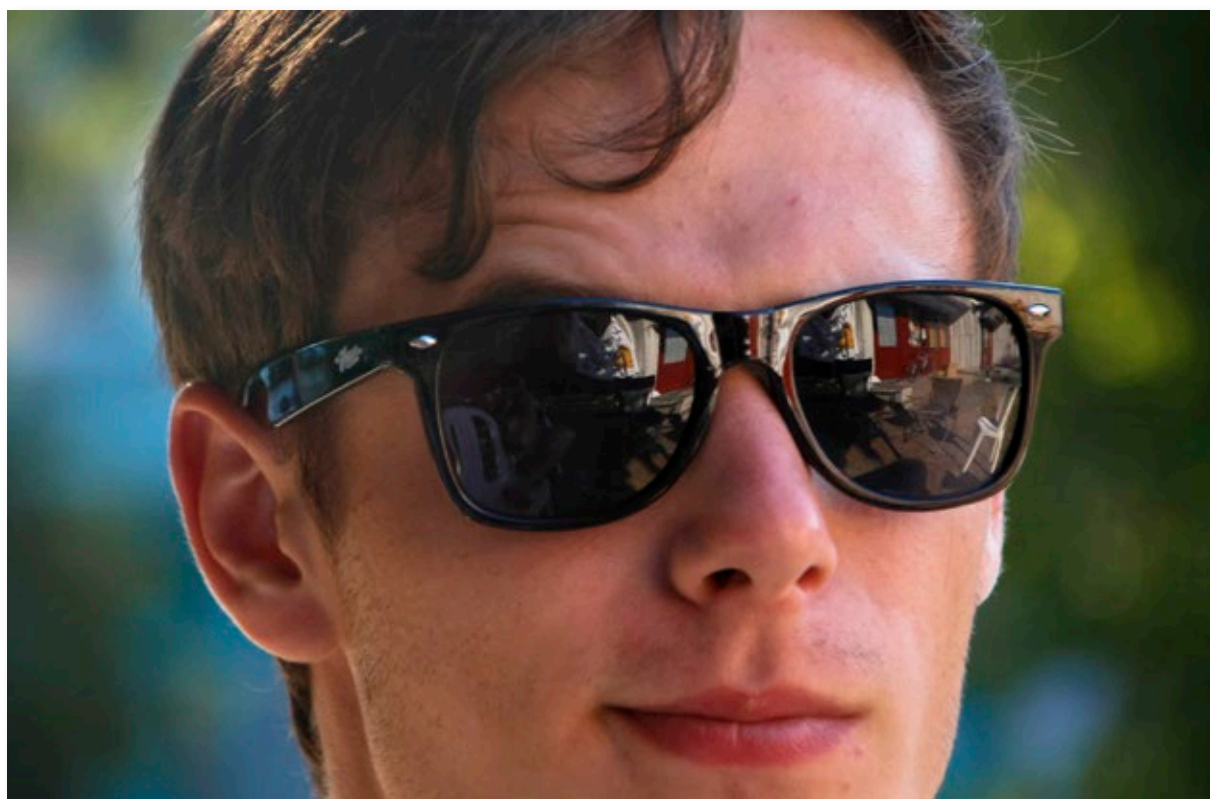
SzT: Mikor érkeztek az első zsidók Moszkvába?

IT: Az első információk a

moszkvai zsidóságról a 15. századból származnak. Az első telepések megjelenése azonban csak a 17. század végére datálható.

SzT: És milyen a közösségi élet napjainkban?

IT: A zsidó közösségi élet elég nagy és az élet minden területét lefedi. Jelenleg van öt

HANOAR

jövünk már!

Várunk mindenkit szeretettel
minden szombaton,
6-10 éves korig 17:45-re,
11-18 éves korig 18:45-re
az Izraeli Kulturális Intézetbe.

 /hanoarhungary www.hanoar.hu

különböző irányzathoz tartozó nagy zsinagógánk, különböző ifjúsági szervezeteink, négy zsidó iskolánk és több hasonló intézményünk. Szerintem mindenkinek van lehetősége arra, hogy részt vegyen a közösségi életben, ízléstől irányultságtól függetlenül, szóval ez nem probléma, tényleg rengeteg lehetőség van. Az emberek választhatnak a különböző irányzatok, vallásos és nem vallásos szervezetek között, ezek mindenféle programot szerveznek, szóval mindenki megtalálja a hozzá illőt. Meg szeretném említeni a Mózes ház nevű projektet (*ilyen nálunk is van – a fordító*), ennek az a célja, hogy csináljunk egy szó szerinti közösségi házat. Hárman laknak ott állandó jelleggel és szerveznek különféle programokat fiataloknak.

SzT: Milyen a közösség kapcsolata a külvilággal?

IT: Manapság Moszkvában rohamosan nő a nacionalizmus és az idegengyűlölet. De a társadalom nem egységesen elutasító, csak úgy, mint bárhol máshol, az értelmesebb, komolyabb oktatásban részesülő emberek itt is maximálisan elfogadják és a társadalom teljes értékű polgárainak tekintik a zsidókat.

SzT: Milyen ifjúsági szervezetek vannak Moszkvában?

IT: Ha a kelet-európai vagy a magyar viszonyokkal mérjük össze, akkor azt mondhatjuk, nincs olyan jellegű, szervezett ifjúsági élet Moszkvában, mint nálunk a Hanoár, a Somer, vagy a Habonim. De vannak más szervezetek, amelyek hasonló munkát végeznek. Ilyen például a Hillel, a Netzer, vagy az Or-Cion.

SzT: Mennyire erős a helyi közösség?

IT: Az egyik letagadhatatlan előnye a közösségünknek a kölcsönös támogatás. A moszkvai zsidóság ebben tényleg rendkívül erős. A problémáktól függetlenül mindig számíthatunk valamilyen segítségre.

SzT: Van zsidónegyede Moszkvának?

IT: Igen, most már van! A Chabad épített egy kis zsidónegyedet a közösségi épülete köré, ott vannak zsinagógák, iskolák, van múzeum, vannak kóser éttermek és hasonlóak, de van például mikve is. A többi zsidó szervezet viszont meglehetősen nagy szétosztásban található a város területén.

*Hegedűs Arno
fordította Barna Lili*

A VILÁG végén, BALRA

Az utcán köszönsz a szembejövő embereknek: vagy azért, mert helyiek és itt ez a szokás, vagy azért, mert *farandzsi* (nyugati ember), és itt nem sok olyat látni – ilyenkor cinkosan egymásra kacsintunk: hát te mit keresel itt, a világ végén?

Kezet fogsz, majd összeérintitek a vállatokat: „Hogy vagy? Jól vagyok. Jól vagy? Jól. Hogy vagy? Jól vagyok. Jól vagy? Jól.” – az általános köszönés, minél tovább tart, annál jobb.

Bárhol jársz, még ha azt hiszed, hogy a semmi közepén is, hirtelen egy csomó gyerek se-reglik köréd: „You, you! Money, money! Farandzsi!” És ha ilyenkor szellemesen visszavágsz: „You, you! Awessa, awessa (etióp!)” – majd kitarod a markodat, hogy „Money, money!”, akkor a gyerekek először lefagnak a döbbenettől, aztán majd megpukadnak neveltükben! És ettől kezdve az egész találkozás egy izgalmas játékká válik, szavakat dobáltak egymásnak és pacsikat adtak az *egy birres* bankók helyett.

Személyautót alig látni, leginkább teherautók, *bajajok*, nagytaxik, tehének, kecskék és pásztorok foglalják el az utakat. A bajaj egy kis háromszemélyes, háromkerekű közlekedési eszköz, amibe heten simán beférünk, csak az emelkedőket így nehezen vesi. Ha este megyünk haza, és már nem jár a nagytaxi, ezzel

közlekedünk. Elmegyünk egy bajaj mellett, bemondjuk az úti célt: 50 birr! Még mit nem!

kozásra találunk is valakit, aki hajlandó minket ezen az áron hazavinni. Attól függően jár

„Ahogy kilépünk a kapun, első dolgunk bekapcsolni az elemlámpát és felemelni néhány követ: a veszett kutyák fényérzékenyek, a nem veszetek pedig nem szeretik, ha megdobáljuk őket kövekkel.”

5-5 fejenként! Így általában maximum harmadik próbál-

jól velünk a sofőr, hogy négyen vagy esetleg heten vagyunk.

A nagytaxiban 11 hely van. Kijelölt útvonalon jár, ha leinted, és a *money boy* (a srác, aki nyitja az ajtót és szedi a pénzt) úgy ítéli meg, hogy van még hely, akkor megáll. Ha két ülés van egymás mellett, ott legalább hárman elfértek. És ne lepődj meg, ha egy idegen, a legnagyobb természetességgel, rád ül. Eddig a rekord 22 fő volt, akikkel együtt utaztam. De van még egy hónapom megdönteni a rekordot...

A házbán az internet széles, az áram úgyszintén. A víz meg néha elfogy. Ilyenkor előszedjük a direkt erre a

célra eltett 5 liternyi fogmosó-vizet a palackokból, és a két 20 literes *jerikánt* a vécé lehozására. Szigorú szabályok lépnek életbe, hogy mire használjuk az értékes vizet és mire nem. És nagyon reméljük, hogy visszajön a víz, mire elfogynak a készleteink...

Az elemlámpa kötelező tartozéka a táskáknak. Este hatkor sötétedik, nyolckor már úgy érezzük, hogy legalább éjfél van. De ha mégis ilyen későn indulunk valahova (mondjuk a szomszéd szálloda éttermébe, hogy a változatosság kedvéért ne csak lencsét és tésztát együnk folyton), ahogy kilépünk a kapun, első dolgunk bekapcsolni az elemlámpát és felemelni néhány követ: a veszett kutyák fényérzékenyek, a nem veszetek pedig nem szeretik, ha megdobjuk őket kövekkel.

Etiópiában 2006-ot írunk (most volt az újév), és 13 hónap van. Nem tudom, éppen melyik. Szerintük „13 months of sunshine”, de két hónapig az esős évszakban voltunk, nem a napsütés írja le legjobban az időjárást. Inkább a sár...

Ha itt jársz, állítsd viszsza 6 órával a karórát, miután kiegyenlítetted az időeltolódást: az afrikai óra szerint a nap napkeltével kezdődik és

napnyugtával végződik. Reggel 6 az 12 óra, reggel 7 az 1 óra a helyi időszámítás szerint.

Már csak arról nem beszélek, hogy hol vagyok, és mit csinálók.

„Minden nap olyan, mintha három napig tartana, és minden hét olyan, mintha egy napig tartana.”

Este 6 pedig újra 12. Ha valakivel délután 4-kor akarsz találkozni, akkor 10 órát beszélj meg, különben alaposan elkerültek egymást!

Etiópiában vagyok, Gondarban. A Szochnut egyik alszervezetének a Projekt „TEN” programjával jöttem ide három hónapra ön-

kéntesnek. Négy projektünk van. *Yenega Tesfa* egy helyi szervezet, utcagyerekeknek csinál mozgó utcai iskolát, illetve négy menhelyet, *sheltert* hozott létre, amit utcagyerekekkel töltött fel. Az önkéntesek ezeken a helyeken tartanak programokat, illetve tanítanak a mozgó iskolában. A *Nala* egy egészség- és higiénia-oktatási program. Helyi iskolában tanároknak és gyerekeknek tartanak workshopot, hogyan lehet

(Folytatás a 9. oldalon)

Lassan beköszönt a sábesz, mire kiérek a Római-partra, ahol az idei év első korcsportvezetői szemináriumát tartják. Pont egy program közepén toppanok be, amelyen azt boncolgatják a világ különböző pontjaiból összegyűlt kollégák, mitől is lesz zsidó egy nyári tábor.

Mindenki ün-

Miközben Seth rabbi, az amerikai korcsportvezető szombatköszöntő foglalkozásán ülök, körbenézek a teremben. Csak az arcokat figyelem, a unit head csapat folyamatos változásban van, évről évre elköszönnek tőlünk régi szarvasosok, s csatla-

sa után kis csoportokban próbáljuk belehelyezni az egyes témákat a szarvasi minden napokba, megnézzük, mit lehetne kezdeni az adott topikkal Negevben, Galilban, Golánban és a Hermonban. Miután alaposan megrágnuk mindhárom lehe-

riumokon egy kis tanulásra, a nyári programok átgondolására és közös szórakozásra is. Szombat este Budapest belvárosa felé véve az irányt hajóra szállunk. A Margit-híd tövében zendítünk rá a havdalai áldásokra, kb. a Parlamentnél járunk, amikor a fonott gyer-tya fényének árnyékában, a Dunán ringatóz-

Havdala a Dunán

avagy elindultunk

nep-lőben, a fiúkon kipa. Benyúlok a zsebembe, s nem találok a sajátom. Miközben igyekszem agytekervényeimet átkapcsolni a kémiáról a zsidó identitás kérdéskörére, nem hagy nyugodni a dolog. A kiscsoportos beszélgetés egy adott pillanatában felállok, s elindulok a terem másik sarkában lehajított hátizsákomhoz. Meglelem a kis fejfedőt, s nyugtázom, most már én is hozzákezdhetek a szarvasi tábor 2014-es szezonjának tervezgetéséhez.

koznak új, lelkesedéssel teli madrichok. No, de most tényleg nincs itt az ideje a nosztalgizásnak. A novemberi összejövetelek mindig a jövőről szólnak. Amellett, hogy a tábor vezetői Steve Israel-lel, az oktatási program kidolgozójával kiegészülve igyekeznek összerázni a csapatot, fontos küldetésünk van. Három megadott téma közül választhatjuk ki az előttünk álló nyár oktatási irányát. Az alapkoncepció meghallgatá-

tóséget, következik a szavazás előtti utolsó vita. Érvek és ellenérvek ütköznek egymással. Szavazólap a kézbe, s percekben belül kiderül, mi is lesz a következő nyár témája. Valami új kezdetének vagyunk a tanúi! S hogy hogyan döntöttünk? Pár hónap, és a tábor nyarat hirdető plakátjaiból, Facebook-üzeneteiből minden kiderül.

Természetesen a csapatépítés és a témaválasztás mellett jut idő ezeken a szeminá-

va, mindent átjár az a fura, s tudományos alapokon megmagyarázhatatlan Szarvas-feeling. Szófiától New Yorkig, Belgrádtól Moszkváig mindannyian azért jöttünk össze, hogy elinduljunk azon az úton, mely végén táborozók százai térhetnek majd haza Szarvasról, életre szóló zsidó élményekkel felvértezve!

Mi már nekivágtunk, találkozzunk Szarvason!

Dr. Paszternák „KisPaszti” András

(Folytatás a 7. oldalról)

elkerülni a parazitákkal fertőzött folyók okozta belféregfertőzést. A másik projekt vak és látássérült emberekkel foglalkozik: a vakok iskolájában segítenek órát tartani, a vakok egyesültében tartanak foglalkozásokat és könyvtárszakkört. Az én projektem a mezőgazdaság volt: építettünk egy

sárkunyhót, ami később tanteremként fog szolgálni, és a *Bridge of Hope* árvaházban tartunk szakköröket.

Tizenheten jöttünk önkéntesek, egy amerikai lányon és rajtam kívül mindenki Izraelből. A házban kommunaként élünk: beosztjuk a mosogást, csapatépítéseket tartunk magunknak, vannak szerve-

zett közös tanulásaink. Zsidó szövegtanulás, filozófia, nemzetközi önkéntes programok előnyei és hátrányai, amhara nyelvleckék, megbeszélések... Nagyon intenzívek a napjaink, rengeteg élmény ér bennünket. Minden nap olyan, mintha három napig tartana, és minden hét olyan, mintha egy napig tartana. Két hónapja vagyok

itt, és már nagyon otthon érzem magam a csoportban, a házban, a városban. Annyira más világ ez, egyszerűen nem lehet összehasonlítani semmivel. Nagyon várom az utolsó hónap kihívásait és új élményeit. Vajon milyen lesz? És milyen lesz hazamenni, vissza a nyugati világba?

Kisvári Kinga

BROOKLIN SZARVAS BUDAPEST

Rendes szatmári haszid lányként, aki a brooklyni Boro Parkban nevelkedett, jól tudtam, hogy egy tehetséges háziasszony legfőbb ismertetőjele a jó töltött káposzta, amit nagy szeretettel készít évente kétszer: szimchát torá és purim ünnepén.

Figyeltem, ahogy a nagynéném télen minden péntek este gesztenyét süt, amit a sábat vacsora után talál férjének és fiainak, akik gyönyörű sábat dalokat énekelnek az asztal körül. Apai nagymamám különleges csemegeként hatalmas adag rakott krumplit készített nagynénémnek, nagybátyáimnak és unokatestvéreimnek minden hanuka-partin, amit ő adott. Anyai nagymamám minden brisz (*brit milá, körülmetélés – a ford.*), eljegyzési és egyéb ünnepség kapcsán emlékeztetett minket arra, hogy hálával tar-

Fotó: Eric Weiss

tozunk neki, amiért egész nap a tűzhely mellett állva száz és száz „palacintá”-t készített számunkra, amiket túróval, kakaóval vagy dióval töltött.

Iskolás lányként minden nap „fashirt” vagy „lecco” várt, ugyanúgy, ahogy a barátaim anyukái várták a barátaimat otthon egy hosszú, iskolában eltöltött nap után. Természetesen az összes szatmári háztartás összes sábat asztalán egy gyönyörű, fényes „kanczo” állt csordultig töltve csillogó kidusborral.

Ezek az ételek töltötték meg a gyermekkoromat, amik számomra a szeretetet, a melegséget és a zsidóságot jelentették. Ezek voltak a jelképei és a mérföldkövei a zsidó ünnepeknek és a sábatnak, amik körül az életünk forgott itt, a Boro Parkban. Én és a rengeteg unokatestvérem együtt

Fotó: Stéphane Missier

imádkoztunk, együtt játszottunk és együtt ettünk. Mi szoknyában, eltakarva a térdünket és könyökünket, a fiúk tökéletesen gondőritett pajeszszal és angyali arccal, anyáink ízléses parókában, amire néha kalapot is tettek, apáink pedig fejedelmi szörme strájlmban (*szörmekucsma, hagyományos haszid férfiviselet – a ford.*), vagy hétköznapiakban abban a kalapjukban, amit először a bár micvájukon vettek fel.

Egy elszigetelt haszid közösségben felnőve, ahol a család, a barátaink és a vallásos szomszédaink vettek körül minket, nem volt szükségünk senki másra, és nem is akartunk mással érintkezni. Egy elzárt világban éltem annak ellenére, hogy egy nagyváros közepén laktunk, hiszen a vezetőink és a tanáraink fáradhatatlanul próbálták tőlünk távol tartani az amerikai kultúra minden formáját. A nem zsidó írók könyvei tiltottak voltak számunkra, a művészet,

„Egy elszigetelt haszid közösségben felnőve, ahol a család, a barátaink és a vallásos szomszédaink vettek körül minket, nem volt szükségünk senki másra, és nem is akartunk mással érintkezni.”

az irodalom és a kultúra világa egy idegen és gúnyolt világ volt, a modern öltözetekre is megvetéssel tekintettek a közösség tagjai.

Engem ugyanakkor nagy szeretetben neveltek arra, hogy egy nap szerény fiatal nőként hozzámenjek egy tanult férfihöz, és olyan ott-hont teremtek, ami fiatalok képzeletünkben csillogó csillárokkal, tökéletesen öltözött, futkározó gyerekekkel, jiddis szavakkal és az „*aranygalushka*” illatával van tele, ahonnan az istenfő gyerekeink majd aztán továbbvihetik a hagyományt.

Kamaszkoromban apám modern-ortodox rabbi lett, és ekkor jöttem rá, hogy sokkal több lehetőségem van bővíteni a tapasztalataimat nőként és vallásos nőként is. Sokkal gazdagabb lehetőségek voltak ezek, mint azok, amelyekhez előző közösségemben hozzájuthattam. Most már nem volt tilos, és akartam is Shakespeare-t olvasni, Talmudot tanulni és divatos ruhákban járni. Új emberekkel találkozhattam, körbeutazhattam a világot és megismerkedhettem a művészettel. Így sok generáció óta elsőként a családomból elkezdtem egyetemre

járni, diplomát szereztem, és gyakornok voltam egy szenátor mellett, illetve a Kongresszusban. Egy ortodox zsidó feminista szervezetnek és az Izraeli Nagykövetségnek is dolgoztam. Lenyűgözött a lehetőség, hogy megismerhetek egy kifinomultabb és sokoldalúbb világot, amely sokkal több kihívást tartogatott, mint az a világ, amelyben felnőttem. Bár ez az új világ bonyolultabb volt, mégis megtaláltam benne neveltetésem gyönyörű hagyományait, a melegséget, az elkötelezettséget és az őszinte boldogságot, amely egész gyerekkoromat áthatotta.

Így történt, hogy amikor az egyetem után egy programon egy évet töltöttem Izraelben, eljutottam Budapestre is, ahol elkezdődött egy románc, de Szarvas volt az a hely, ahol valóban szerelmes lettem.

Budapesten gyerekkorom ételeivel voltak tele az utcák, a humor és az érzések rend-

kívül ismerősek voltak. Körülvett a nyelv, amit otthon csak az idős „bacsik”-tól és „nenik”-től hallottam, amikor egymással suttoztak, és itt mind az öregek, mind a fiatalok ezt beszélték. Rögtön tudtam, hogy ide még vissza kell térnem, és erre Szarvas volt a tökéletes lehetőség. Amikor madrichként megérkeztem, valójában akkor értettem meg a miértjét. Szarvas volt a múltam és a jövőm, egy tökéletes helyen a jelenben.

A tábor elején nem tudtam legyőzni kitörő lelkesedésemet, amikor a mikádóról az ebédlőbe lépve megláttam a reggelit, ami az asztalon várt minket. A táborozóim zavartan nézték az örömteli kiáltásomat, amit az asztalon lévő meleg „tejberhiz” váltott ki. Elmondtam nekik, hogy ez ugyanaz a reggeli, amit korábban csak a haszid lánytáborban kaptunk, ahová Catskillben nyolc nyáron keresztül jártam. Ez az étel számomra az otthont hozta vissza. Azonban itthon, Szarvason együtt énekelhettem, táncolhattam, beszélgethettem és gondolatokat oszthattam meg emberekkel a világ minden tájáról. Itt azt hordhattam, amit akartam, és szabadon felfedezhettem mások zsidó identitását, hovatartozását, preferenciáikat az életben. A legizgalmasabb mégis az volt, hogy Szarvason szabadon megoszthattam mindenki mással, hogy ki vagyok nőként, amerikaiként, zsidóként, magyarként és emberként; és tudom, hogy ez a nyitottság minden táborozónak és táboroztatónak a sajátja.

Már egy hete Szarvason voltunk, amikor péntek este a táborozóinkkal kiültünk az Imate-

rem előtti teraszra. Más országok madrichjai és chanichjai is csatlakoztak hozzánk, és düllöngelő kórusként sábit daltokat énekeltek a csillagos ma-

kosh”-t. A zsidó ünnepek alkalmával büszkén énekeltek a dalt magyarul, ő és az unokatestvéreink, együtt nagyszakállú nagyapánkkal, akinek az

„Az öcsém hároméves csillogó szemű gyerekként a chéderben tanulta meg magyarul és jiddisül a „Szol a kokosh”-t.”

gyar ég alatt. A kezemben egy *zmirot*, egy zsidó dalokkal teli könyv volt, amit anyukám adott nekem, hogy magammal hozzam Szarvasra, mivel ebben a hagyományos héber dalok mellett egy régi jiddis és egy magyar dal is van. A magyar dal a „Szol a kokosh”, amit minden férfi és fiú ismer a közösségemben. Az öcsém hároméves csillogó szemű gyerekként a chéderben tanulta meg magyarul és jiddisül a „Szol a

arcán ilyenkor vágyakozó kifejezés ült. Vajon Izrael után vágyakozott, mint a madár a dalban? Gyerekként nem tudtam megmondani. De ahogy énekeltem a „Szol a kokosh”-t péntek este Szarvason a sok új, magyar barátommal, megértettem, hogy a nagyapám is vágyakozott a dalszövegben lévő föld után.

Egy olyan hely után, amit én is hamar megszerettem; ahol a zsidók, mint az ételeik is, kifinomultak, bár zárkóztak, ugyanakkor melegséggel teltek.

Szarvason megismerhettem és megoszthattam a táborozóimmal a gazdag és bonyolult zsidó örökség és a magyar történelem örömeit és kihívásait. Szarvason megtaláltam az „*alteh heim*”-et (jiddisül óshaza, de a háború előtti kelet-európai zsidó közösségeket értik ez alatt), amit a haszid tanáraink mindig úgy mutattak be, mint egy romantikus világot, ami a jámbor, istenfélő ortodoxia és a vallásos ájtatosság világa. Valójában az „*alteh heim*”, amit találtam, sokkal előbb, komplexebb és gazdagabb, mint azt valaha képzeltem volna.

Pessy Katz
fordította
Kosztopolosz
Szokratesz

BŐVEBBEN
A CAMP
JICHAKRÓL

20.
OLDAL

Camp Tichak

A ZSIDÓ CSALÁDOK

B · I · R · O · D · A · L · M · A

Június közepén a Manó-
ra Közhazsnú Egyesület
szervezésében ismét meg-
rendezték a hagyományos csa-
ládi tábort Szarvason. A kedd-
től vasárnapig tartó program
feledhetetlen kikapcsolódást
biztosított a több mint 300
résztvevőnek. A kisgyerekeik-
kel évről évre visszatérő szülők
egymás között adják tovább
a tábor jó hírét, a regisztrá-
ció megindítását követően né-
hány napon belül elfogynak
a szabad helyek. Az egy hét
alatt a gyerekeknek életko-
ri sajátosságait figyelembe
véve rendeznek programokat,

s a szervezők gondoskodnak
arról is, hogy a felnőttek se
unatkozzanak. Ringató, zenés
meseprogramok, tündérkony-
ha a főzni vágyóknak, boszor-
kánytanya a kémiai kísérletek
és bűvészműtátrányok kedve-
lőinek, agyagozás, kreatív kéz-
műves foglalkozások, vízi- és
szabadtéri torna – hogy csak
néhányat említsek – várta a
kicsiket és a nagyokat. A Beit
David épülete előtt játszótér
és babamedencés park épült,
odabent két kislabdás dühön-
gőszoba, légvár és játékokkal
zsúfolásig megtöltött kuckó
csábította a fiatalokat. A gye-

reknevelést és egyéb témákat
az esti főzéssel egybekötött tá-
bortüzeknél beszélhették meg
az anyák és az apák. A gye-
rekek minden elvégzett fog-
lalkozáson matricákat kap-
tak, amelyeket a tábor végén,
az ajándék bazáron válthattak
be. A korcsoportos progra-
mok mellett akadtak az egész
tábornak szóló rendezvények
is, mint például a Kupolában
tartott közös cirkuszi előadás,
vagy az ünnepeinkről szóló ál-
lomásos játék.

A táborban, mely Jichak
Roth egykori táborvezető ne-
vét vette fel a tavalyi évben,

fontos szerep jut a zsidó ha-
gyományoknak. A kóser ét-
kezés mellett lehetőség van a
zsinagóga rendszeres látoga-
tására, közös tanulásra. A sá-
besz méltó megünneplésében
Verő Tamás budai rabbi és fe-
lesége, Verő Bán Linda segí-
tett a zenés és játékos péntek
esti kábulát sábatával.

A csapatot Andor Anna és
Forgács György vezette. Az ál-
taluk életre hívott és évente
tökéletesen megvalósított csa-
ládi Szarvas a magyarországi
zsidó élet jövőbe mutató kez-
deményezéseinek kimagas-
ló példája.

Dr. Paszternák
András

Utikalauz

STOPPOSOKNAK

AVAGY A 2013-AS SZARVASI NAGY UTAZÁS

Augusztus végén ért véget a hagyományos szarvasi Lauder-Joint Nemzetközi Zsidó Ifjúsági Tábor harmadik, egyben utolsó idei turnusa. A sors különleges adománynak tudom be, hogy idén öt hetet tölthettem e különleges helyen, mely immár 24 éve szolgálja a világ zsidó közösségeit.

Ez a cikk mindarról szól majd, ami a rendhagyó mézes hetek során következett, ugyanis június elején a táborban álltam menyasszonyommal a hüpe alá. Miután búcsút vettünk a velünk ünneplő rokonoktól és barátoktól, alig egy nap jutott a pihenésre, s máris a Camp Jichák nevet viselő családi táborban találtuk magunkat, önkéntesként. A hat nap alatt átéltem élményekkel a *Camp Jichák – a zsidó családok birodalma* című írásomban foglalkozom.

Vasárnap hazautaztak a családok, s hétfőn birtokba vették a kőházakat a nagy szarvasi gyerektábor korcsoportvezetői. Mindazt, ami a nyári programokból eddig csak papíron létezett, a 30 fős nemzetközi csapat elkezdte megvalósítani. Olyan ez, mintha egy autót építenénk, amelynek a versenyre, azaz a nyári turnusokra el kell készülnie, s hibátlanul kell végigfutnia a kijelölt pályán. Esti programok, tábor szintű rendezvények, erdei bátorságpróbák íródtak meg a négy nap alatt. Mire pénteken megérkeztek a madrichok, már mindannyian tudtuk, milyen feladatok hárulnak ránk az előkészítő héten. Az egy év után végre újra együtt töltött, egymás jobb megismerésének szentelt szombat után elkezdődött a komoly munka. A madrichok korcsoportokban, országok szerint dolgozták fel az idei tábor oktatási témáját, hogy minden napra

elkészüljenek a peulák, az informális oktatás módszereit felhasználó foglalkozások. Együtt készítettük el a korcsoportszintű esti programokat, a napi témához kötődő rendhagyó órákat. Jó alkalom volt ez a hét a nagy, több száz embert megmozgató tábori rendezvények tesztelésére is. Az erdő mélyén tartott bátorságpróba, a hagyományos keddi állomásos játék tapasztalatait beépíthettük a gyerekekkel teli turnusok programjaiba.

Az előkészület hetei hamar elrepültek, s vasárnap reggel Budapesten a buszok indulása jelezte, már semmi sem állíthatja meg a zsidó fiatalokat, hogy kezükbe vegyék a stopposoknak készült útikalauzt,

s bebarangolják a zsidóság történelmének meghatározó eseményeivel kikövezett útjukat.

Atizenkét nap oktatási témája idén a zsidó nép vándorlástörténete volt. Célul tűztük ki, hogy bemutassuk a zsidó nép történelmében átívelő folyamatos vándorlást. Közelebbről megvizsgáltuk a zsidóság néhány döntő fontosságú útját, amelyeken keresztül eljutott a mai helyzetéhez, és azt az utat is, mely elvezetett Szarvasra.

Az első nap az ismerkedéssel telt. Közel egy évtized után, a korcsoportvezetői gúnyát szögre akasztva, feleségemmel madrichként próbáltunk helytállni az első turnus

során. A tavaly életre hívott egyhetes csoport, a Jeruzsálem vezetői voltunk.

A kora esti nyitó mifkádón együtt énekeltük a Hatikvát, az izraeli himnusz a Magyarországról érkezett Negev, Galil, Golán és Hermon korcsoportokkal, orosz, moldáv, izraeli, amerikai, török, indiai gyerekekkel és madrichokkal. Este egy különleges utazási iroda segítségével ismerhettük meg még jobban a tábor.

Hétfőn reggel a Vándorló Zsidóval indult a nagy utazásra – az egész eredettörténetünk kezdőpontjával foglalkoztunk, azaz az eseménnyel, amely meghatározza számunkra, kik is vagyunk és miképpen lettünk azzá. Ábrahám és a Lech-lechá (Menj el or-

szágodból) története megmutatja, hogy maga az utazás nem csupán helyváltoztatás jelent, hanem átmenet két különböző létezési forma, két különböző felfogás, két eltérő hitrendszer között.

Kedden a zsidó anyaföldre érkeztünk. A helyre, amely a miénk, ahová tartozunk. Abba az országba, ahol néppé válik a zsidóság. Mindazonáltal a történelem során a zsidók nagyobb része nem is élt ezen a területen – ez pedig egy igen csak sajátos kapcsolatot hozott létre a sokszor egészen máshol élő zsidók és az el nem feledett anyaföld között. Megvizsgáltuk, van-e még kapcsolatunk az anyafölddel, mit jelent az számunkra... Megvittattuk, lehetséges-e valamiféle kapcsolatot építeni egy ily távoli hellyel, s kell-e nekünk ez a kötődés.

Este találkoztunk Ábrahámval, s az Örökkévaló hangját hallva, időutazást tettünk a zsidó jövőbe, ezzel is segítve Ábrahámot nagy döntése meghozatalában.

Szerdán Izrael föld-jétől távolabb-ra kalandoztunk. Nyomon követtük a zsidó családok évezredes vándorlásait, elidőztünk a spanyol tengerparton, Kelet-Európában és a Föld más vidékein. Bolygó zsidókká váltunk mi magunk is. Megvizsgáltuk, vajon hogyan viszonyultak az egyik helyen élő zsidók a máshol élő zsidókhoz. Éreztek-e bármiféle köteléket? Éreztek-e bármiféle felelősséget egymás iránt? És mi a helyzet mindezzel napjainkban?

A hétvége felé közeledve utánajártunk, bolygónkon merre is él ma 14 millió zsidó. Megnéztük, melyik az a több mint száz ország, ahol hittestvéreink laknak, és hogyan kerültek ezekre a helyekre. Utánajártunk a demográfiai változásoknak, megismerve az 500, 150 évvel ezelőtti helyzetet, egészen a Vészkorszakig. Este egy gyerekek által összeállított show-t láthattunk a zsidó nép vándorlásairól.

Pénteken elkezdtünk készülni a sábatra. Nem maradhatott el a hagyományos kalácsütés sem. Mivel ez volt az egyhetes csoportunk utolsó munkanapja, egy időkapcsolat ástunk el a táborban, melyet a tervek szerint 2023-ban ásnak majd ki. Korcsoportbeli szombatfogadás, közös-kívánságos lufieregetés és imádkozás, majd az ünnepi vacsora következett. Az ebédlő rendhagyó hangulata ilyenkor még emelkedettebbé válik. A szombat a pihenés és a tanulásé volt. Volt időnk megismerni a környék csodálatos élővilágát is a Körös-Maros Vidéki Nemzeti Park látogatóközpontjában.

Vasárnap a magyarországi gyerekek szülnapoztak, a külföldről érkezettek kirándulni mentek. A megújult show-

műsor a Kupolában ezúttal is osztatlan sikert aratott. A Jeruzsálem csoporttal öt korcsoportra duzzadt bemutató örömkönyveket csalt sokak szemébe. Bár a ránk bízott apróságok programja csak egy hetes volt, így tőlük búcsút kellett vennünk, a második hét is tartogatott számos érdekes dolgot. Ezeket mint segítő korcsoportvezetők vetünk részt.

Hétfőn tovább vándoroltunk. A földrajzi mozgást felváltotta a spirituális. Közlelebről megvizsgáltunk néhány olyan szellemi utat, amit zsidók tettek meg a modern világban. Feltettük a kérdést: milyen eltérő utak vannak ma, miképpen látják a zsidók magukat a zsidó létet? Kik voltak az elsők, az úttörők, akik elindultak ezeken az utakon? Egyáltalán, miért vágtak neki egy ilyen útnak? Melyek azok a zsidó utak, amelyekhez mi is tudunk kapcsolódni?

Megnéztük, hogyan rajzolta át a Soá, a zsidó holokauszt a zsidóság világtérképét. Az alábbi kérdésekre kerestük a választ: hogyan érintette ez az én közösségemet? Van-e bármiféle tanulsága a holokausztnak, amit levonhatunk arra nézve, hogyan élje meg valaki a zsidóságát, vagy hogy éppen hol próbálja meg ezt egyénileg, vagy éppen közösségekben? Jó-e a zsidó világ mai térképe, ahogyan van? És jó-e ez a zsidóság számára? Milyenek a kilátásaink? Vajon milyen lesz ez a térkép ötven év múlva? Kétszáz év múlva? Egyáltalán, van-e zsidó jövő?

A folytatás során feltérképeztük, hogyan illeszkedik közösségeink története a világ zsidó térképébe. Otthonról hozott elbeszélések segítségével utánajártunk a gyökere-

inknek, megnéztük kehiláink fejlődési szakaszait. Szóba kerültek a saját családi anekdoták és a folytonos identitáskeresés témaköre is. A legnagyobbak Karcagra indultak múltkutató kirándulásra.

A szerdai nap során a személyes útkeresés labirintusában bolyongtunk. Megpróbáltuk megtalálni a saját zsidó utunkat, helyünket a zsidó világban. A tábor lezárásaként utolsó állomásunk Szarvasra vezetett: mi a jelentősége Szarvasnak a zsidóság szempontjából? Mit jelent ez a negyed évszázados történet? Innen merre tovább? Hogyan látjuk a tábor jövőjét? – tettük fel együtt a kérdéseket.

Az esti kupolai búcsúprogramon felléptek a legtehetségesebb chanichok, s megnézhettük, ki melyik

évben lépte át először a tábor kapuját a lelátón helyet foglaló több mint négyszáz emberből. Nem maradhatott el a tradicionális utcából sem.

Meghatódva búcsúztak egymástól a világ számos pontjáról összesereglett fiatalok. A legtöbben szívesen maradtak volna még, de újra útra kellett kelniük. Sokan abban a reményben szálltak fel a buszokra, hogy jövő nyáron ismét erre hozza majd őket a bolygó zsidós vándorútjuk.

Mi is bízunk benne, hogy egyszer újra eljutunk ebbe a különleges – most már az esküvőkhöz is kapcsolódó – csodavilágba!

*Dr. Paszternák András,
a tábor programleírásának felhasználásával*

Itt nőttem fel

Egy barátnőmmel a nyári élményeinkről beszélgettünk. Kiderült, hogy mindketten ugyanazon a helyen nyaraltunk a Balatonnál gyerekkorunkban. Erre a barátnőm örömmel felkiáltott: akkor te is itt nőttél fel!

Ezen aztán elgondolkoztam. Tényleg a Balatonon nőttem föl? Fél éves korom óta ott töltöttem a nyarak nagy részét. Sokáig fogalmam sem volt róla, hogy zsidó vagyok, a közösséghez semmi közöm nem volt. Hatodikos koromban kértem a szüleimet, hogy írassanak be az egyik zsidó iskolába. Így kerültem tizenkét évesen a Lauderbe, és ezzel szép fokozatosan a zsidó közösségbe is.

Rögtön az első lauderesi évem végén elmentem nyáron Szarvasra. Akkor az egész zsidó világról még nem sok fogal-

mam volt, a vallásról és a magyarországi közösségről még kevesebb. Nem tudtam, mit várjak ettől a tábortól, voltak ugyan elképzeléseim, de azok meglehetősen irreálisak voltak. Egyedül mentem életem első Szarvasára, mert a barátnőm, akivel mentem volna, megbetegedett. A legjobban talán az írja le az élményeimet, hogy nehéz volt. Az egész nagyon új, nagyon más – én meg nagyon félénk és visszahúzódom. Nem mondanám, hogy élveztem a tábort, de azt is tudtam, hogy ez főleg miattam van. Tudtam, hogy valami nagyszerű dolognak vagyok a részese, csak ez még annyira ijesztőnek tűnik számomra, hogy nem tudom élvezni. Így hát következő év nyarán is visszatértem Szarvasra, talán már egy kicsit oldottabban, több bátorsággal.

Ezen a nyáron találko-

tam élőben az ifjúsági szervezetekkel. Emlékszem, amikor még nem a Lauderbe jártam, volt otthon egy *Új Élet*. És abban az akkori ifjúsági szervezetek hirdették magukat. Ha jól emlékszem a *Bnei Akiva*, a *Hasomer Hacair* és a *Habonin Dror*. Mindegyikről le volt írva, hogy mi a fő profilja (baloldali, cionista, vallásos stb.), és persze az összes *zsidó ifjúsági szervezet* és mikor és hol tart foglalkozásokat. Már akkor nagyon megtetszett a dolog, de elképzelni sem tudtam, hogy mi lehet ez, és azt meg végkép nem, hogy én csak úgy besétálok oda. Második szarvasos nyáromon viszont ebben is fordulópont következett. Abban a turnusban, ahol én voltam, nagyon sok someres madrich volt. Volt egy tánc, aminél a someresek mindig összeálltak, és ritmusra ki-

abálták, hogy „Ha-so-mer! Szarvas!” Láttszott rajtuk, hogy nagyon imádják mindkét helyet. Szülónapon pedig a kezembe nyomtak egy someres szórólapot, rajta a nyitóbuli dátumával.

És ez az oka annak, hogy elkezdtem Somerbe járni. Ha történetesen egy másik ifjúsági szervezet szórólapját kapom a kezembe, akkor valószínűleg másik szervezetbe jártam volna. De így az életem a Somerbe vitt. Eleinte ott is ugyanolyan nehezen nyíltam meg, mint Szarvason. Nem élveztem a péntek estéket a szó hagyományos értelmében. De ott is tudtam, hogy valami jónak vagyok a része, valami jó történik velem ezeken az estéken, még akkor is, ha nagyon nehéz. Így hát maradtam a Somerbe, és Szarvasra is visszamentem minden évben.

Mielőtt folytatom a történetet, szeretném hangsúlyozni, hogy ez az írás nem a Somerről vagy Szarvasról szól. Biztos vagyok benne, hogy az összes többi ifjúsági szervezet ugyanannyit ad, és nekem is ugyanannyit adott volna, mint a Somer. Mindegy, hogy ez Somer, Hanoar, Bnei Akiva, vagy Habonin Dror. A hangsúly az ifjúsági szervezeten van. Az, hogy én a Somerről beszélek, csupán azért van, mert én oda jártam. De a történet szempontjából mindenki kedve szerint helyettesítse be a *Somer* helyébe a saját ifjúsági szervezetét.

Ahogy teltek a someres és szarvasos éveim, én is egyre nyitottabb és magabiztosabb lettem. De legtöbbet mégis a madrichképzés két évének köszönhettem. Párhuzamosan jártam a Somer másfél éves, és Szarvas két éves képzésére. Két csodálatos évet köszönhetek ezeknek a szervezeteknek. Rengeteget tanultam itt nem csak a madrichságról, de magamról és az életről is. Át-

formáltak, magabiztossá tettek, része lettem egy csodálatos társaságnak, barátságokat kötöttem. És szerves része lettem a magyarországi zsidó közösségi életnek.

Úgy érzem, hogy ahol most tartok az életemben, nagyon nagy részben ennek a három helynek köszönhetem: Lau-der, Szarvas, Somer (és még egyszer: *mindenki helyettesítse be a megfelelő helyre a számára megfelelő szót, a történet úgy is igaz lenne*). Jelenleg éppen Etiópiában vagyok, egy három hónapos önkéntes programon, egy izraeli csoportban. A napjaimat két dolog határozza meg leginkább: egy csoport része vagyok, és informális oktatással foglalkozom. Mindkettőt az említett helyeken tanultam. Az izraeli csoporttársaim a második héten meglepetéssel fordultak hozzám: „nem is látszik rajtad, hogy nem voltál a hadseregben, annyira jól tudod, hogy mit jelent egy csoport tagjának lenni!”.

Egy árvaházban tartok drámaszakkört, ugyanitt egy má-

sik lány vita- és nyilvános beszéd szakkört, az egyik srác pedig *life skills* szakkört. Az ötletek során zsongnak a fejemben az évek során elsajátított és chanichként átélte informális oktatási módszerek, és bármikor tudok az otthoniakhoz forrásokért vagy segédanyagokért fordulni. Jelenleg a számítógépemen több száz módszer és játék van, a legnagyobb nehézségem az, hogy mikor akad időm lefordítani ezeket mind!

És ez a válasz a kérdésre: én itt nőttem föl – Szarvason, a Somerben, a Lau-derben, a zsidó közösségben. Idén nyáron már nem mentem Szarvasra madrichnak, készültem az utazásra. De lementem egy sábatra, egyrészt, hogy lássam a barátaimat, másrészt, mert annyira hiányzott. Csodálatos érzés volt most is visszamenni Szarvasra. Ismerem a tábor minden szegletét, ismerem a házakat, azokat is, amelyek már nem állnak. Ismerem az illatokat, a hangokat, tudom

milyen érzés Frici hangjára kelni minden reggel. Ismerem a szombatfogadást, ismerem a dalokat. Ismerem az ízeket, és még ha nem is ismerek minden embert, úgy érzem, mint ha ismerném őket. Idén végre sikerült megfajtom a *szarvasi idő* rejtélyét is: Szarvason az idő egy kerek egész, aminek semmi köze nincs a budapesti időhöz. Minden nap akkor kezdődik, amikor el kell kezdődnie egy napnak, és akkor ér véget, amikor véget kell érnie. A megérkezés első pillanatától kezdve olyan, mint ha már hónapok óta ott lennék, mert ott is vagyok: a nyarak folytonosak, ahogy beteszem a táborba a lábam, folytatom az előző nyarat, visszatérek a *szarvasi időbe*. És a két hét mégis olyan hamar eltelik, hogy észre sem vesszük. De még így is ezek a két hét voltak mindig a nyaraim legmeghatározóbb élményei: minden két hét egy egész nyár.

Köszönöm, Szarvas, hogy felnőttem.

Kisvári Kinga

זשואמאס

A zsinagóga görög eredetű szó, gyülekezetet jelent. Héberül a zsinagóga „bnét kneszet” – hasonlóan a göröghez „gyülekezet háza” jelentéssel bír. Tudjuk, hogy zsinagógák már a második Szentély lerombolásának ideje előtt is léteztek, de a maihoz fogható jelentőségük csak a Szentély lerombolása után alakult ki. A szétszórattatásban teljesen átértékelődött a zsinagógák szerepe, az ima lépett a Szentélyben gyakorolt szertartások helyébe, és ezzel egyidejűleg a zsinagóga vált a különböző zsidó közösségek központjává. Az emberek itt találkoztak egymással, itt imádkoztak, tanultak és csináltak megannyi mást. A zsinagóga nem pusztán imaház, hanem – a nevéből adódóan –

a közösség háza is, a zsidó közösségi élet legfontosabb intézménye. A zsidók az elmúlt két évezredben világszerte állítottak különféle zsinagógákat. Sok közülük átvészelte a történelem különböző viharait, míg sok elpusztult, de zsidó közösség zsinagóga nélkül nem igazán létezett soha.

Vizsgáljunk hát meg pár magyar zsinagógát közelebbről!

A Frankel Leó úti zsinagóga

A Frankel Leó úti zsinagóga alapköveit 1887-ben tették le, az épület 1888-ra készült el, és ekkor váltotta fel az akkor már 100 éve ott álló elődjét. Építéskor még szabadon állt, nem vette körül az a bér-

Európa legnagyobb zsinagógája a Dohány utcai templom (fotó: Neer Ildikó)

ház, amely ma olyan jellegzetessé teszi ezt a zsinagógát. Ez a bérház a közösség javai-ból csak 1928-ban épült köré. Az épületben különféle közösségi funkciókat ellátó termek is helyet kaptak. A második világháborúban súlyosan megrongálódott, istállóknak is használták, a világháború utáni felújítás során nem sikerült tökéletesen eredeti formájára visszaállítani. Ennek ellenére – és szerencsénkre – ma is jellegzetesen bújik meg az őt körülvevő bérház udvarán, és rengeteg programmal teszi szívesebbé közösségének életét.

A Dohány utcai Nagy Zsinagóga

A Dohány utcai zsinagóga Európa legnagyobb zsinagógája, Magyarország egyik első számú turistalátványossága, és a magyar zsidóság jelképe. Ez a rendkívüli és monumentális épület tökéletesen mutatja a korabeli magyar zsidóság nagyságát. A zsinagógát Ludwig Förster német épí-

tész, a bécsi akadémia egyik tanára tervezte, a kész épületet 1859 szeptemberében adták át. 1929 és 1931 között kicsit átépítettek. A második világháború alatt itt állították fel a gettót, a zsinagóga kertje ekkor vált a mártírok temetőjévé. Az épületet az ostrom alatt találatok is érték, hosszú időbe telt, míg végül teljesen felújították. Jelenleg továbbra is a magyar zsidóság egyik legmeghatározóbb szimbóluma, különféle kulturális eseményeknek, koncerteknek, megemlékezéseknek, és nem utolsósorban istentiszteleteknek ad otthont.

A Bethlen téri zsinagóga

A Bethlen téri zsinagóga épülete 1876-ban készült el, és eredetileg az Izraelita Süket-némák Országos Intézete részére épült. Az épület bal oldalán található zsinagógaként szolgáló részt viszont csak egy későbbi átépítéssel, 1932-ben toldották hozzá, az intézet

A Frankel Leó út egy udvarán áll a zsinagóga, ahol egy volt szarvasi madrich és korszakportvezető a rabbi.)

Örökép

imaszobájából nőtte ki magát. Az épület maga viszont változatos életúttal bír, a második világháborúban a német megszállás alatt a Nemzetközi Vöröskereszt védelme alatt a Zsidó Tanács szükségkórházaként használták, a háború után pedig a JDC (American Joint Distribution Committee) segítette itt a holokauszt magyarországi túlélőit. A 90-es évek végéig gyógy-pedagógiai tanárképzőként, manapság pedig a McDaniel College művészeti főiskola magyar tagozataként funkcionál. A Bethlen téri zsinagóga mindezek ellenére ma is büszkén áll és működik, és méltó módon képviseli a status quo zsidóság hagyományait.

A Teleki téri zsinagóga

A Teleki téri imaházat sokan az utolsó valódi lakás-imaházként definiálják. A Teleki tér 22. szám alatti kis

zsinagógát eredetileg galíciai haszid zsidók alapítottak az első világháborút követően. Az imaház a mai Ukrajna területén található Czertkóv (Csortkiv) városkáról kapta a nevét, a mai napig vannak, akik így hívják. A zsinagógában a zsidók többsége askenázi volt, de a haszid hagyományhoz híven ők is a szefárd rítus szerint imádkoztak, és a zsinagóga a mai napig a szefárd imarendet követi. Az akkori közösség tagjai szegény kereskedőként próbáltak megélni az Ecseri akkori megfelelőjeként működő Teleki téri piacon. Ekkor még több mint húsz, a Teleki térihez hasonló kis imaház működött a környéken, de mára már csak a Teleki 22 maradt fenn közülük, és nem is akárhogy! A berendezési tárgyak – a padosroktól a Tóraszekrényig – állítólag a megalapítástól kezdve ugyanazok!

Hegedűs Arno

A Bethlen téri zsinagóga főbejárata (fotó: Terbócs Attila)

Bár micvó a Teleki téren (fotó: Mayer András)

Camp Tichak

A SZARVASI CSALÁDI TÁBOR
2014. JÚNIUS 16–22.
 0–6 ÉVES KORIG AJÁNLJUK

Végre egy tábor, ahol nem kell főzni, mosni, takarítani, ahol mindenki kipihenheti magát, mindemellett a szülőkre és a gyerekekre egyaránt érdekes, színes programok várnak. A szülők a gyerekekkel együtt találkozhatnak különböző témákkal, fejleszthetik kézműves ismereteiket és tehetségüket, közös foglalkozásokon (ringató, sport-, kerámiafoglalkozások, dráma, főzőtanfolyam, bűvészke-dés) ismerhetik meg maguk és

gyermekük kivételes képességeit és a legnagyobb örömet, az együtt töltött idő csodálatos varázsát. Nem utolsó sorban rengeteg lehetőség van új családi barátokat szerezni. A tábor ideje alatt az érdekes fejlesztő programok mellett mind a szülők, mind a gyerekek ízelítőt kapnak a zsidó vallás és hagyományok világából. Pénteken a szarvasi tábor hagyományaihoz hűen együtt ünnepeľjük a sábatot, lufival, kaláccsal, énekkel, jókedvvel.

PASZTI ÉLMÉNYBESZÁMOLÓJÁT
 A CAMP JICHAKRÓL
 ➡ **A 12. OLDALON** ➡
 OLVAŠHATOD.

Camp Tichak Junior

A SZARVASI CSALÁDI TÁBOR
2014. AUGUSZTUS 15–19.
 7 ÉVES KORTÓL AJÁNLJUK

A Camp Jichák Junior azoknak a szülőknek lett ki-találva, akiknek minden láto-gató napon megfordul a fejük-ben, hogy bárcsak ők is lent maradhatnának pár napra és

azoknak a gyerekeknek, akik úgy gondolják, hogy kevés volt az egy turnus Szarvasból. Sok szórakoztató és pihente-tő program a család minden tagjának.

TOVÁBBI INFORMÁCIÓK:
FORGÁCS GYÖRGY
 ➡ UBUL71@GMAIL.COM ➡

facebook

CAMP JICHAK – SZARVASI CSALÁDI TÁBOR

HÜVÖS VAN ODAKINT, SEGÍTS MEGTALÁLNI
CICÓ LABARÁ A CSIZMAJA PÁRJÁT!

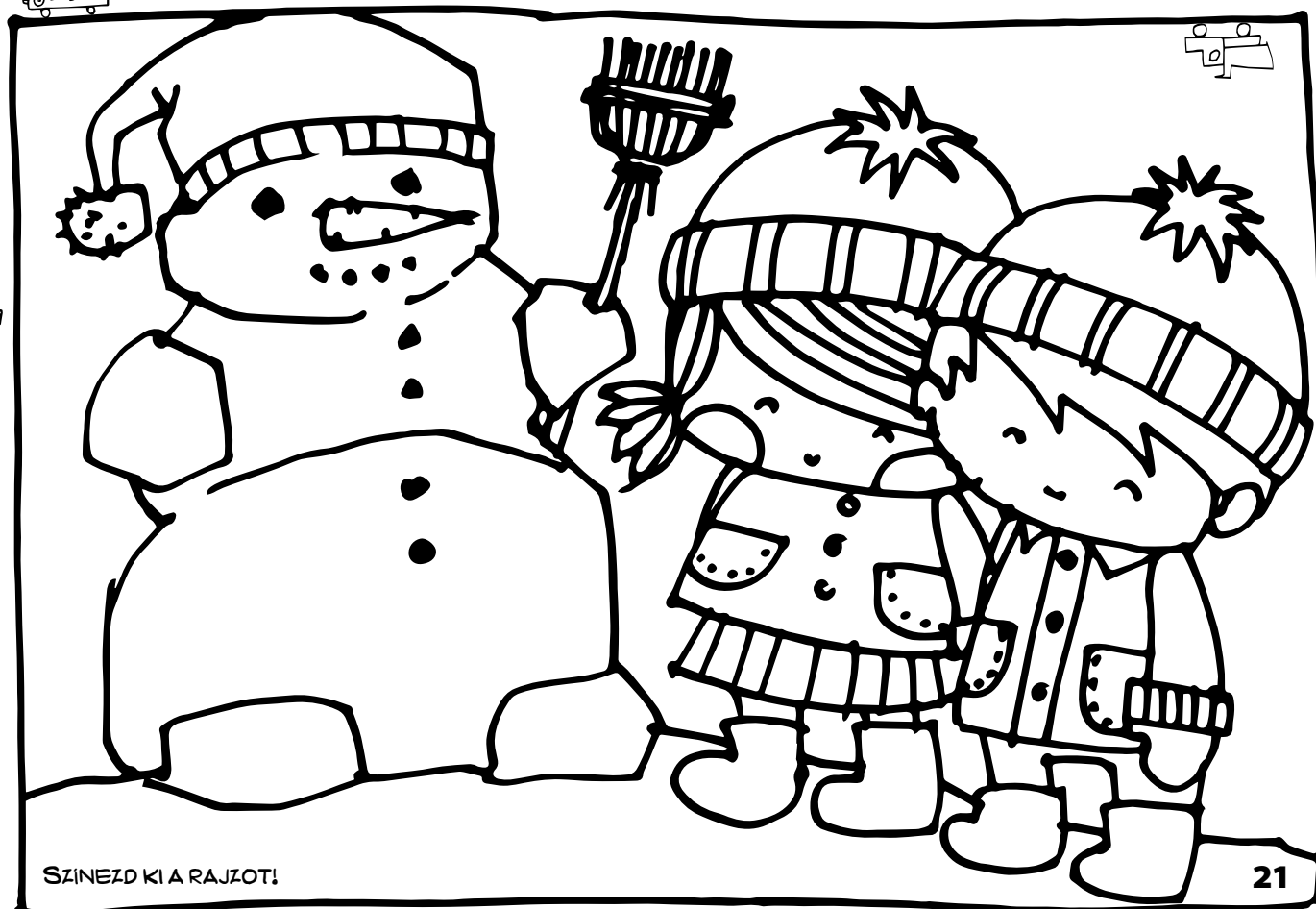
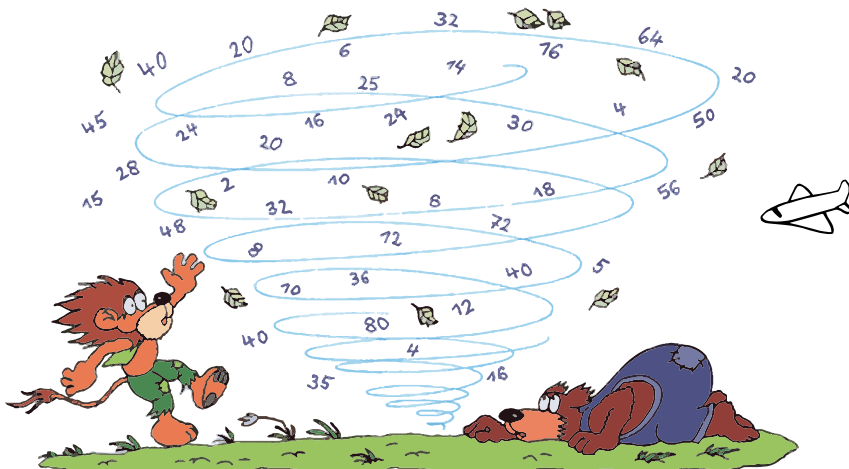
CICÓ ALABBI KÉT KÉPEN ELREJTETTÜNK
NÉHÁNY KÜLÖNBSEGET. MEGTALALOD EZEKET?

JÖN AZ ESŐ! TALALD MEG GYORSAN, HOGY MELYIK
ESERNYŐ KERÜL CICÓ KEZÉBE!

KERETEZD BE MÁS-MÁS SZÍNNEL A 2, A 4, AZ 5 ÉS A 8 TOBBSZORŐSEIT!

SZÍNEZD KI A RAJZOT!

21

MADRICHOK

E G Y E T E M E

Májusban jópár madrichunk elé gurult az érettségi néven ismertté vált akadály. Szurkoltunk nekik akkor is, hogy a lehető legjobban sikerüljön; meg nyáron is, hogy az általuk vágyott egyetemre, illetve szakra

bejussanak. Hét, immáron friss gólyának tettük fel október közepén ugyanazt az öt kérdést, hogy egy kicsit jobban belelessünk: mi történik velük a színpad mögött. Sok sikert kívánunk nekik, és csak így tovább! :)

HERENDI ESZTER

– Felvételi során mely egyetemeket, szakokat jelölted meg?

Oxford: Politics, Philosophy, Economics (PPE); UCL: European Social and Political Studies (ESPS); King's College London: Politics of the International Economy; University of York: PPE; University of Sussex: PPE.

– Végül melyik lett a befutó?

King's College London: Politics of the International Economy.

– Miért esett erre a szakra a választásod?

Mindig is érdekelt a közgazdaság és a nemzetközi kapcsolatok, és úgy gondoltam, ez a bachelor képzés elég jó alap lesz a továbbiakhoz. Sok témakört lefed, tehát sok különböző területbe belekóstol-

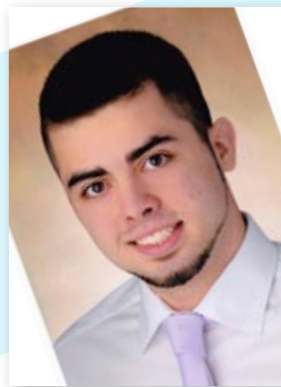
hatok, és van időm eldönteni, hogy mi az, ami tényleg érdekelt, és amivel foglalkozni szeretnék a jövőben.

– Na és milyen az egyetem? :)

Nagyon élvezem, az előadók mind nagyon profik, a szemináriumok barátságosak és nagyon magas színvonalúak. So-sincs rossz válasz, csak tudd magad és az álláspontod kel-lően képviselni. Nagyon sok az olvasnivaló, de az ember hamar belejön. Itt mindenki nyitott és jófej, a bulik ütősek, de a Londoni élet nem olcsó (azért szerencsére sok a diákkedvezmény), és a közlekedés is halál – még akkor is ha nagyon menő nap mint nap doubledeckeren utazni. Az akcentus pedig imádnivaló, mintha az emberek fele egy Guy Ritchie filmből, a másik fele pedig a Downtown Abbeyből lépett volna ki. :D

– Az eddigi óráid közül melyik a kedvenc és miért?

Nekem a *Principles of Economics* eddig a kedvenc óráim, nagyon jól vezet be a közgazdászba, jófej a tanár is, és különösen foglalkoztat ez a téma. A másik kedvencem a *Political Theory* nevű óra, ahol az olvasmányok nagyon érdekesek, az előadó zseniális, és a szemináriumomat tartó PhD-s hallgató úgy néz ki mint Ryan Gosling: azt hiszem ez elég meggyőző, nem? :D

BENKE HENRIK

– Felvételi során mely egyetemeket, szakokat jelölted meg?

– 1. BME–VBK (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Vegyész-mérnöki és Biomérnöki Kar), vegyész-mérnöki, 2. BME–VBK, biomérnöki, 3. BME–VBK,

környezet-mérnöki, 4. ELTE–TTK (Eötvös Loránd Tudományegyetem Természettudományi Kar), kémia.

– Végül melyik lett a befutó?

BME–VBK, vegyész-mérnöki.

– Miért esett erre a szakra a választásod?

Mert érdekel és szeretem a kémiát, és azt hallottam a vegyész-mérnöki munkáról, hogy viszonylag jól fizetett és gyakorlatias.

– Na és milyen az egyetem? :)

Tetszik! A társasági élet teljesen egyedi, és ez nagyon tetszik. Sajnos a tanárok fele unalmasan magyaráz az órákon, de alapvetően jól érzem magam, csak még nem szoktam bele az egyetemi lendületbe.

– Az eddigi óráid közül melyik a kedvenc és miért?

Az általános kémia és a gyakorlati órák. Az első azért, mert a tanár érdekesen ad elő; a második pedig azért, mert nem szárazon, csak elméleti szinten tanuljuk az anyagot, hanem gyakoroljuk is.

LUKÁTS ESZTER

– Felvételi során mely egyetemeket, szakokat jelölted meg?

– Szent István Egyetem, Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Kertész-mérnöki; Nemzeti Közszo-lgálati Egyetem, Közigazgatás-tu-

dományi Kar, Nemzetközi igazgatás; Szent István Egyetem, Gazdaság- és Társadalomtudományi Kar, Turizmus-Vendéglátás.

– **Végül melyik lett a befutó?**
– SZIE–MKK, Kertészmérnök.
– **Miért esett erre a szakra a választásod?**

– Sokáig gondolkodtam, hogy mi is legyen, ha nagy leszek, nagyon nehéz döntés volt. Sokat kerestem a szakok között. Mikor rátaláltam erre, felkeltette az érdeklődésemet. Elmentem az egyetem által tartott nyílt napra és az alatt a 3 óra alatt eldöntöttem, hogy igen, ide kell jelentkeznem!

– **Na és milyen az egyetem?**
– Hatalmas és furcsa! :) 13

évig jártam egy iskolába, nagyon rossz volt eljönni onnan, hiszen ott nőttem fel, de mikor először léptem át azt a hatalmas ajtót és ültem be órára, kicsit úgy éreztem, hogy egy új élet kezdődik. Szeretem az egyetemi légkört, a szabadságot, de azért néha visszavágyom a Scheiberbe! :)

– **Az eddigi óráid közül melyik a kedvenc és miért?**

– Mezőgazdasági műszaki gyakorlat! :) Zseniális a tanár, nagyon érdekes, interaktív és fantasztikus érzés hatalmas gépek profi tervrajzát elkészíteni! :)

EICHNER VIKTOR

– **Felvételid során mely egyetemeket, szakokat jelölted meg?**

– Budapesti Corvinus Egye-

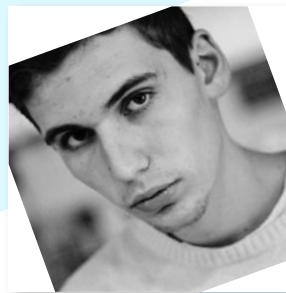
tem, Politológia; ELTE, Pszichológia; ELTE, Politológia.

– **Végül melyik lett a befutó?**
– BCE, Politológia.

– **Miért esett erre a szakra a választásod?**

– Azért gondoltam, hogy politológiára szeretnék járni, mert nagyon érdekelt a történelem, és már régóta érdekelt a politikával kapcsolatos hírek. Ezen kívül olyan szakra akartam járni, aminek szinte minden része érdekel, és olyan dolgokat tanulhatok, amiket később fel tudok használni.

– **Na és milyen az egyetem?**
– Eddig nagyon jól érzem magam. Nagyon kellemesen csalódtam. Sok nagyon jó fej és okos emberrel találkoztam. A gólyatáborban találkoztam a szaktársaimmal: már ott is nagyon jó csapatot alkottunk, és ez nem változott most év közben sem.

– **Az eddigi óráid közül melyik a kedvenc és miért?**

– Az eddigi kedvenc órámnak a címe az, hogy *A hatalom nyelve*. Nagyon érdekes dolgokról szól ez az óra, például hogy milyen eszközökkel próbálnak ránk hatni – nem csak a politikán, hanem a reklámon, illetve a kommunikáción keresztül. De amiért igazán szeretem ezt az órát, az az, hogy egy nagyon vicces és őszinte tanár tanítja, aki mindig megmondja a véleményét.

SZÉKELY GÁBOR (alias KATI)

– **Felvételid során mely egyetemeket, szakokat jelölted meg?**

– Öt helyre jelentkeztem Angliában és mindenhol a

pszichológiát jelöltem meg. Ez az öt egyetem a University of Sussex, a University of Glasgow, a University of York, a University College London és a Royal Holloway University of London.

– **Végül melyik lett a befutó?**
– A University of Sussexre sikerült bekerülnöm.

– **Miért esett erre a szakra a választásod?**

– Még pontosan én sem tudom, miért pszichológiát tanulok, de remélem, ez a három év elegendő idő lesz arra, hogy rájöjjenek. Persze, ez a három év nem determinál semmit, és nem jelenti azt, hogy például ne lehetnék ezek után például ügyvéd. (Ügyvéd az tényleg lehetek speciel.)

– **Na és milyen az egyetem?**

– Nagyon szuper az egyetem, mindenki nagyon kedves, a campus gyönyörű, bárhol is áll az ember, ha körbenéz, biztos, hogy lát fákat meg füvet. Nagyon sok a mókus és a sirály (itt ők olyanok, mint otthon a galambok, csak ők agresszívek is), akik előszeretettel lakmároznak a szemetesekből. Az egyetem 30%-a külföldi, nagyon sok az olyan diák is, aki csak egy évre jött ide tanulni.

– **Az eddigi óráid közül melyik a kedvenc és miért?**

– Szerencsére nincs túl sok órám, összesen négy fajta, és abból összesen kilenc darab – szemináriumokkal, előadásokkal és laboratóriummal együtt. Vannak nagyon érdekes dolgok: például mikor a színesztízia nevű mentális jelenségről tanultunk, megtudtuk, hogy annak van egy olyan megjelölése is az emberekben, hogy

minden kimondott szóhoz az egy ízlet társít. Na ezt nehéz megfogalmazni, de olvassatok utána, ha érdekel, megéri! :)

KOSZTOPULU ESZTER (alias KESZTI)

– **Felvételid során mely egyetemeket, szakokat jelölted meg?**

– Budapesti Corvinus Egyetem, Turizmus-vendéglátás; ELTE, Nemzetközi tanulmányok; Budapesti Corvinus Egyetem, Kereskedelem és marketing.

– **Végül melyik lett a befutó?**

– BCE, Turizmus-vendéglátás.

– **Miért esett erre a szakra a választásod?**

– Én nagyon sokat gondolkodtam, hogy hova is kéne menni, végül átlapoztam a Felvi könyvet és ez keltette fel leginkább az érdeklődésemet. Amivel később foglalkozni szeretnék, ahhoz ez állt a legközelebb. Az is erősítette a döntést, hogy nagyon szeretem a különböző kultúrákat és a nyelveket, imádom utazni és helyeket megismerni, ez a szak meg részben erről szól. Nagyon kíváncsi vagyok,

mit hoz a jövő, és egyelőre egyáltalán nem bántam meg.

– **Na és milyen az egyetem?** :)

– Király! Mármint nagyon élvezem az egyetemi életet, bár az órák 1,5 órák, azt nagyon nehéz megszokni. Ami viszont nagyon jó, hogy az emberek nagyjából egykorúak, így nagyon könnyen meg lehet egymást érteni. Rádásul itt a tanárok már partnereként tekintenek a hallgatókra, más-hogy tanítanak – egy egész más világ, mint a középiskola, de nagyon tetszik. Az egyetem új épülete pedig belülről nagyon jól néz ki (persze nem ez a legfontosabb :)).

– **Az eddigi óráid közül melyik a kedvenc és miért?**

– Van egy olyan órák, hogy a *Fenntartható fejlődés gazdaságtana*. Nagyon érdekes dolgok-ról tanulunk, és a tanár nagyon jól magyaráz, személyes történeteket is belevisz az órákba. Amióta erre az órára járok, próbálok még tudatosabban élni :).

KOCSÓ ÁBEL

– **Felvételid során mely egyetemeket, szakokat jelölted meg?**

– Öt egyetemet jelöltem meg: University of York, Durham University, University of Exeter, University of Sheffield,

University of Sussex és mind-egyiknél a Philosophy and Politics szakot.

– **Végül melyik lett a befutó?**

– Négy helyre vettem fel az öt-ből, és végül a University of Exeter mellett döntöttem.

– **Miért esett erre a szakra a választásod?**

– Egyszerre két szakot végzek, ebben Angliában semmi meglepő nincs. Nagyon népszerűek a kombinált szakok, mindkettőnek különböző, de mégis egymáshoz kapcsolódó története van.

A filozófia, és ezen belül főleg az etika, logika és az episztemológia már régóta foglalkoztat; mondhatni, előbb kezdtem el foglalkozni ezekkel az irányzatokkal, mint mielőtt tanultam volna, hogy egyáltalán ezek az irányzatok léteznek. Sokat olvastam róluk, foglalkoztam kü-lönböző

kérdésekkel. Emellett érettségiztem is filozófiából, amire a felkészülést nagyon élveztem.

Azért Anglia, mert nagyon tetszik az, ahogyan tanítják itt a filozófiát,

ráadásul a második legkeresettebb szak a munkaerő piacon. A politológia és a politika szintén régóta, körülbelül öt-hat éve foglalkoztat. Manapság Magyarországon egy értelmiségi családban felnövő gyerekként szerintem ebben semmi meglepő nincs. Az az érzésem volt mindig is, hogy a politika egy olyan dolog, amit

az én generációm az országgal együtt tanulhat, tapasztalhat, talán ezért is volt számom-ra csábító egy ilyen szakot választani. Inspiráló, amikor az emberek, a politikusok nagy része, sőt, még a szüleid, esetleg mások szülei sem biztosak olyan dolgokban, amik számára evidensnek tűnhetnek. Szimplán, mert nekik is új például a demokrácia gyakorlása állampolgárként vagy politikusként. AKG-s diákként rengeteg időt töltöttünk a társaimmal szünetekben, a közös térben politikai kérdések meg-vitatásával. Persze csak egy gimnazista szintjén, és természetesen főleg az otthonról hozott alanyaggal dolgoztunk. Mindenféle véleménnyel találkoztam, még szélsőséges álláspontokkal is, de meghallgattuk egymást, és egy izzó vita után is mindig tovább lép-tünk, és együtt mentünk órákra.

– **Az eddigi óráid közül melyik a kedvenc és miért?**

– Húúú... Eddig őszintén szóla nem volt sok órák, körülbelül minden modulomból 2-3 előadásom és 1-1 szemináriumom volt. Nagyon jók az előadások, mind politológiából, mind filozófiából; nehéz választani, mert egyelőre majdnem mindegyik megfogott, és úgy érzem, hogy érdemes rájuk felkészülni. Ennek az is az oka, hogy összesen nyolc modulom van az idén, és abból öt-hat az én választásom. Hogy ne kerüljem ki a kérdést: az eddigi kedvencek a *Philosophy of Morality* (etikával kapcsolatos kérdések), a *Globalization of World Politics* (nagyhatalmak egymással való viszonya és különböző ideológiák külpolitikai hatása) és az *Evidence and Argument* (érvelés, logika, következtetés).

– **Na és milyen az egyetem?** :)

– Hol is kezdjem? Az egyetem zseniális, Anglia tíz legjobb egyetemének egyike, ami Exeterben, egy százötvenezres város délekeleti részén található. Egy csodálatos campuson van a legtöbb szállás és maga az egyetemi épület is. Tiszta zöld az egész: parkok, teniszpályák, dombocskák vesznek körül. A Facebook oldalamon

biztos sok képet megtalál-tok. Tényleg csak pár szóban: aminek szépek kell lennie, az szép, aminek modernnek, az modern, szóval gyakorlatilag amit el tudsz képzelni, az mind van. A közösségi élet meghatározó része az egyetemnek, ennek jó példája a szakkörök különböző fajtái és mennyisége: számos sportköz-séghez csatlakozhatsz például – foci, szörf, kosárlabda, lacrosse, box és gyeptoki – de vannak játékokodással, csokoládéval, Harry Potterrel, vitázással, filozófiával, drámával és még millió és egy témával foglalkozó szakkörök is. Emellett óriási könyvtár van, és mindenhez van online hozzáférés... Tényleg nehéz mindent leírni, ha megjött a kedvetek, böngésszetek: www.exeter.ac.uk :)

– **Az eddigi óráid közül melyik a kedvenc és miért?**

– Húúú... Eddig őszintén szóla nem volt sok órák, körülbelül minden modulomból 2-3 előadásom és 1-1 szemináriumom volt. Nagyon jók az előadások, mind politológiából, mind filozófiából; nehéz választani, mert egyelőre majdnem mindegyik megfogott, és úgy érzem, hogy érdemes rájuk felkészülni. Ennek az is az oka, hogy összesen nyolc modulom van az idén, és abból öt-hat az én választásom. Hogy ne kerüljem ki a kérdést: az eddigi kedvencek a *Philosophy of Morality* (etikával kapcsolatos kérdések), a *Globalization of World Politics* (nagyhatalmak egymással való viszonya és különböző ideológiák külpolitikai hatása) és az *Evidence and Argument* (érvelés, logika, következtetés).

Jutka

SUDOKU KEZDŐKNEK

Ez egy logikai játék, melyben megadott szabályok szerint számjegyeket kell elhelyezni egy táblázatban. Ezek a szabályok egyszerűek: **egy 4x4 négyzetből álló nagy négyzetben kell elhelyezned a számokat 1-től 4-ig úgy, hogy egy tetszőleges sorban, oszlopban és 2x2-es négyzetben is mindegyik szám csupán egyszer forduljon elő.** Segítségül bizonyos számokat előre megadtunk.

(Önmagad ellenőrzésére a helyes megoldásokat a 31. oldalon nézheted meg.)

2	3		
4			1

		1	
	2		
4			
			3

	1	3	
2			4

			2
3			
	1		
			4

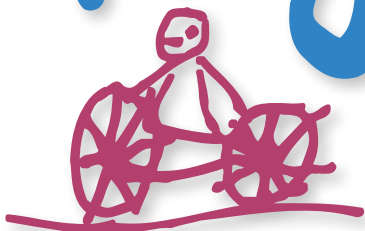
	3		
		4	
		2	
1			

	1	4	
3			2

			1
3			
	4		
		2	

			1
	2		
	4		
			3

Négy évszak, két kerék

Túlélőgyakorlatok nagyvárosi kerékpározáshoz III.

A bringa lehet kényelmes. A bringa lehet sportos. A bringa lehet hatékony. A bringa lehet radikális. A bringa lehet szelíd, lehet szexi, lehet elegáns. Egy dolog biztos: a bringa jó dolog. Ezúttal nézzük meg, hogy a felvilágosult cangázó városi polgárnak hogyan érdemes viselkednie a közutakon. A célunk a hatékony és biztonságos közlekedés, a KRESZ betartása azonban önmagában ehhez még kevés. De egy percig se csüggedj, kedves felvilágosult és modern polgártárs, itt jönnek a jótanácsok, amelyeket megfogadva biztosan és gyorsan érsz majd célodhoz – ha két keréken indultál, akkor két keréken. Az alábbi javaslatok hosszú évek, forgalomban szerzett, közúti bringás tapasztalatain alapulnak, és napi használatban bizonyítják hasznosságukat. Szóval okos dolgok ezek, lehet velük csajozni vagy pasizni is.

Az előző részben megismerkedtünk a kerékpáros infrastruktúra elemeivel, azaz melyek a jogszabályban kijelölt utak egy kerékpáros számára. Végigvettük, milyen közlekedési táblák és útburkolati jelek mutatják, merre mehetünk, és ezen utaknak milyen előnyei és milyen hátrányai vannak. Alapvetés, hogy minden út bringaút, de a törvény és a közlekedés rendjének ismerete a hosszú, nyugodt élet záloga (YMMV). Fontos megjegyezni azt is, hogy ha nincs semmiféle, kerékpározásra kijelölt útfelület, akkor néhány kivételtől eltekintve a bringásnak a közúton a helye, és nem a járdán, ott ugyanis tilos kerékpá-

rozni (még egyszer mondom, hogy mindenki megértse: tilos a járdán kerékpározni – meg pofátlanság is). A néhány kivétel, amikor nem lehet az úttesten rakni: 1) ha valaki 12 évnél fiatalabb; 2) ha a kerékpáros közlekedést külön tábla tiltja; 3) (kerékpárral) behajtani tilos táblával jelzett útszakaszon; 4) buszsávbán; 5) gyalogúton (tábla jelzi); 6) gyalogos zónában (tábla jel-

zi); 7) autóúton (ezt is külön tábla jelzi); 8) autópályán (detró); és végül 9) járdán. Főútvonalon minden további nélkül lehet tekerni, jó dolog az, és csupán annyi megkötéssel jár, hogy lakott területen kívül nem lehet az útról *közvetlenül* balra kanyarodni (ilyenkor át kell haladni a kereszteződésen, meg kell állni az út jobb szélén, majd gondos körülnézés után, ha nem jön semmi,

keresztben át kell tolni a bringát). Lakott területen belül, pl. a Wesselényi utcában viszont lehet *közvetlenül* is balra kanyarodni a főútról (így van, a Wesselényi is főútvonal).

DE MIT ADTAK NEKÜNK A RÓMAIAK?

Kezdjük egy rövid időrenni áttekintéssel arról, hogy a szabályalkotók hogyan látták a kerékpáros helyzetét és szerepét a közforgalomban. Kezdetben nem volt még automobil és kerékpár, ekkor jellemzően mindenki ló-, jak-, elefánt-, szamár- vagy teveháton, illetve gyalog vagy hajóval közlekedett, így nem is képzeltek el azok a bizonyos sza-

Fotó és Photoshop: Erik Johansson

bályalkotók a kerékpáros helyzetét a forgalomban. Bár mennyi érdekes tapasztalattal gazdagította ez az időszak az emberiséget, most mégis skippeljük. A bringa megjelenését és elterjedését követően az egyre növekvő modern nagyvárosok egyre bonyolultabb életét megszervezők között az volt az elképzelés, hogy a méret- és sebességkülönbségek miatt a kerékpárost jobb elválasztani a város motorizált forgalmától, ugyanis ez tűnt a legbiztonságosabbnak. Ez az irány azonban nem várt veszélyeket hozott magával: a kerékpáros és az autós forgalom teljesen nem elválasztható, hiszen vannak kereszteződések, ahol a forgalom résztvevői – minő meglepetés – keresztezik egymás útjait. Ekkor azonban a legtöbb sofőr számára váratlanul jelennek meg az előbukkanó bringások. A sofőrök eddig ugyanis az úton látható forgalmat figyelték, mivel ott közlekednek. Ha száz sofőrből csak egy is a keltetésnél lassabban reagál egy váratlanul felbukkanó kerékpárosra, az egyetlen forgalmasabb kereszteződésben is már nagyszámú balesetet jelent. A tapasztalatok pedig pontosan ezt mutatták: az ilyen módon elválasztott forgalom ezeken a találkozási pontokon komoly kockázatot jelentett, a baleseti statisztikákon nem sikerült javítani az elvárt mértékben, ráadásul éppen a legsúlyosabb baleset-

tek számában emelkedés is mutatkozott.

Telt-múlt az idő, az autók és a bringások időnként csattantak, akadtak tragikus következmények is, de továbbra is meglehetősen kevés közlekedési mérnök járt munkába bicajjal, így a tapasztalatokat elemelve csak lassan kezdett el teret nyerni az az elképzelés, miszerint a bringást vissza kell engedni a közút motorizált forgalmába. De végül a szakmai körökben elfogadottá vált a felismerés: lehetőleg a közlekedés minden résztvevője lássa egymást, így időben tudnak majd reagálni bármiféle szituációra. A közösen használt útfelület elve az autók és a kerékpárosok részéről is alkalmazkodást, több figyelmet igényelt, de a balesetek aránya ezúttal valóban csökkenni kezdett. Sőt, azt is megfigyelték, hogy minél többen ülnek bringára, tehát minél nagyobb a kerékpárosok száma a közúti forgalomban, *arányaiban* annál kevesebb lesz a balesetek száma. Az autóvezetők egész egyszerűen több bringást látva kezdik megszokni, hogy rájuk is figyeljenek. Ez a Critical Mass igazi jelentése: amikor a forgalomban tekerők száma eléri azt a szintet, amikor már statisztikailag is kimutatható a balesetek *arányának* csökkenése*. Ennek aztán mindenki örült.

Az együttközlekedés azonban még mindig hordoz magában veszélyeket, mivel itt jellemzően nagy súlyú és nagy szilárdságú anyagokból készült tárgyak mennek viszonylag nagy sebességgel, és egy esetleges ütközéskor a fellépő erők is mindezzel arányosan nőnek – így aztán ezek következményei is súlyosak lesznek. Mindezek megelőzésére – az antibiotikumok és az atombomba mellett – okos tudósok feltalálták a KRESZ-t, amit köznyelven egyszerűen csak Közúti Rendelkezések Egységes Szabályozásának hívunk. Ez azonban még mindig nem nyújtott 110%-os védelmet a balesetek és a gravitáció ellen, ezért az emberiség elkezdte összegyűjteni a közlekedésben szerzett tapasztalatait, hogy azt továbbhagyományozhassa az egymást követő bringás és egyéb generációkra. A KRESZ iránymutatásai után alább ezeket helyezzük vizsgáldásunk tárgylemezére, úgyis, mint górcső.

LÁTNI ÉS LÁTSZANI: EZ ITT NEM KÉRDÉS

Az egyik első leszűrt következtetés a közlekedésbiztonság egyik legfőbb alapszabályává is vált: *látni és látszani*. Ez a fémdobozzal védett autósoknál sokkal sérülékenyebb bringásokra különö-

sen igaz, éppen ezért érdemes is mindent megtennünk ez ügyben. A láthatóságunk és könnyű észrevehetőségünk érdekében érdemes feltűnő színekbe öltöznünk. Vagy Lady GaGának, de akkor nehezebb lesz bringázni. Nem véletlenül *fluorsárga* a legtöbb láthatósági ruha színe, ugyanis az elektromágneses spektrumnak az ember által érzékelt szűk tartományában (390–750 nm) ez az egyik legjobb kontrasztot adó szín az utak aszfaltján. De egy fluorsárga felsőbe öltözött bringás még világos színű háttér esetén is tök jól látható, figyelemfelkeltő színfolt. Nem kell azonban kukás mellénybe bújni, sok gyártó készít kimondottan a kerékpározás kívánalmainak megfelelő cuccokat, az egyszerű bringás felsőtől a fényvisszaverő sávokkal is ellátott légáteresztő, de szélálló membrános technológiát alkalmazó kerékpáros dzsekkig széles a választék. Ha a bicajozás sze-xi, akkor a bicós ruházat meg kimondottan maga a menőség! A bringázáshoz tervezett felsőruházati darabok további előnye, hogy a jó láthatóság mellett egyéb praktikumokat is nyújtanak: hátul rendszert hosszabbak, így előredőlő testtartás esetén is képesek takarni (és védeni) az ember derekát, sokszor hátsó zsebekkel ellátottak, amibe kényelme-

*„A budapesti kerékpáros forgalom az elmúlt évtizedben egy nagyságrendnyit növekedett, ugyanakkor sem a súlyos, sem a halálos kerékpár okozta balesetek abszolút száma nem nőtt és a könnyű balesetek abszolút száma is csak kevésbé nőtt, azaz a bringázás Budapesten egy nagyságrenddel biztonságosabb lett. Nem kell félni tehát a városi bringázástól, de óvatosan kell kezelni, hogy a könnyű baleseteket is elkerüljük!” (in Dr. Vársárhelyi Gábor: Kerékpáros forgalmi és baleseti statisztikák elemzése, 2011., Budapest)

sen pakolható a szendvicstől a döglött verében át a kisméretű pumpáig ezerféle hasznos, úton kellő dolog, az első cip-zárral pedig könnyedén szabályozható a hőleadásunk. A sportruházathoz legtöbbször felhasznált anyagokat eleve úgy fejlesztették ki, hogy az izzadságot a testfelületről minél gyorsabban elvezessék, tehát a hétköznapi ruháknál gyorsabban száradnak, illetve pl. a pamuttal ellentétben nem tartják makacsul a nedvességet. (Szaknyelven ezeket egyébként technikai ruháztatnak hívják, a szakirodalom is általában így említi a dolgot.) A gyors száradásnak főleg a téli bringázásnál mutatkozik meg az előnye, de ennek részletekbe menő tárgyzását majd egy későbbi alkalommal abszolváljuk, nyájas olvasó. Most tovább.

A láthatóság másik fontos összetevője az esti (vagy szürkület idején való) bringázáskor használt megfelelő *világítás*. Ennek tényleg annyira magától értetődőnek kellene lennie, hogy még mindig csodálkozom, amikor kivilágítatlan, sötétben lopakodó nindzsa-bicóssal találkozom. Egy alap bringalámpa-szett beszerzése egyáltalán nem nagy költség (egy bicaj árához képest meg egyenesen nevetséges), és mégis az életünket jelentheti. De minimum kellemetlen balesetektől ment meg. Van pár barátom, aki tudna erről fájdalmas történeteket mesélni – nem ők voltak sötétek, hanem akik szembe jöttek.

A kerékpáros lámpának persze a látásban is fontos szerepe van, az utóbbi évek fejlődése sokat dobott a hozzáférhető és megfizethető, sőt, környezetbarát technológiákon, ezek áttekintése megér egy külön cikket, tehát visszatérünk majd rá. Most röviden

csak a villogókról terjedő tévhitet szeretném eloszlatni: a hatályos KRESZ meghatározása szerint a kerékpáron elhelyezendő, tehát szükséges és elégséges az „*előre fehér-, hátrafelé piros színű, folyamatos vagy villogó fényt adó lámpa*”.

A VILLOGÓ KÉZ ESETE TÓTH MARIVAL

A láthatósághoz szorosban kapcsolódik, és legalább ennyire fontos az is, hogy a közlekedésben *mindig és jól láthatóan jelezzük szándékainkat*, így a többi közlekedő is fel tud készülni ezekre. Egy újabb megtanulandó és roppant hasznos dolog: irány- vagy sávváltáskor jól láthatóan jelezzük a kanyarodási szándékunkat. Mindig. Legyen ez is automatikus, szinte zsigeri ösztön. Ha azon kell gondolkodnom, hogy most jobb, ha jelzek, vagy ez most talán felesleges, az mind időt és figyelmet vesz igénybe, és sok közlekedési szituációban éppen ezekből van kevés. Ezért is véd be jól: ha fordulok vagy kanyarodok → előtte megfelelő oldali kezem kikapom, körbenézek, majd ha minden OK, akkor fordulok. (Aki volt már velem Szarvason bringatúrán, az biztosan hallotta tőlem a kanyarodás háromlépéses szabályát: *nézz-jelezz-fordulj!*) Először frankón kiröhögtem magam, amikor észrevettem, hogy városban kívül, teljesen kihalt útszakaszon, éjjel kettőkor is indexelek a körforgalomból kihajtva. De indexeltem, mert már eszembe sem jutott elgondolkodni azon, hogy talán nincs is ott más, aki ezt lássa. Nem baj, automatizmus, én veszteni nem veszek vele semmit, máskor viszont biztosan nyerek.

Gyakorlott és figyelmes bringások megállás előtt is jeleznek, például

dául lefele nyújtott kézzel és szétnyitott tenyérrel. Ez a mögöttünk jövőeknek – pláne a bringásoknak – lehet igen hasznos információ. Szintén elhangzik a szarvasi túrák előkészületekor: a leggyakoribb kerékpáros baleset a ráfutás – többen tekernek, elől hirtelen fékezés, hátul csak egy picivel hosszabb reakcióidő; az eredmény: csúnya esések, fájó sérülések, elgörcsült, kukapozitív felnik. Kell ez a fenének, inkább jelezzünk és figyeljünk.

LÁSS, NE CSAK NÉZZ!

A *látni* része a dolognak legalább ennyire fontos: ha nem tudod, mi van körülötted, akkor fel sem tudsz készülni arra, ami történni fog. Éppen ezért fontos, hogy kialakítsuk magunkban a *rendszeres körbenézés* rutinját. Ha forgalomban teker az ember, folyamatosan figyelemmel kell kísérnie a többi haladó járművet (és az akadályt jelentő tereptárgyakat). A gyakorlott és tudatos bringás tehát időnként (forgalmi szituációtól függően néha egész gyakran) hátra-hátratekint a válla fölött is, hogy tudja, mi várható mögüle. De előre fordulva is folyamatosan pásztáz a tekintete: mikor következik zebra, ahol gyalogos léphet le az útra; mikor jön kocsikihajtó, ahonnan autó vághat ki; mikor jönnek rázó csatornafedelek, kátyúk, útra dobott törött üveg, vagy bulizásban lehányt fél pár balett-

cipő. Ha valaki esetleg az absztrakt szaknyelvre gerjed: a kerékpárosnak a helyes döntések meghozatalához folyamatosan monitorniznia kell a

környezetében lévő mozgó és álló objektumokat. Ezek lennének mi – már akik monitorniznak. Van, aki kormányra, vagy sisakra szerelt tükröt használ, van, aki rendszeresen hátratekint. Mindkettő zsír! Ez utóbbi módszernél hasznos, ha először biztonságos (például forgalom- és akadálymentes) terepen gyakoroljuk azt, hogy a gyors hátrapillantás idején is tartsuk az eredeti irányunkat. Először ugyanis könnyen lehet, hogy a fejünk elfordításával akaratlanul elforgatjuk a kormányt is (kezdő autósoknál is előfordul, ott viszont legalább véd a kaszni). Ugyanilyen fontos, hogy megtanuljuk egy pillantással felmérni a környezetünket, hiszen hosszasan hátrafelé nyitva nézve pont azt nem látjuk, ahová érkezünk a járművünkkel. A haladók mindeközben a pedálozást sem hagyják abba, tehát változatlan sebességgel, vígan fut a canga (hatékonyság, ugye).

Ennyi fért bele most, de folytatjuk a következő számban. Előkerül majd a forgalomban való viselkedés mikéntje, például a célszerű és biztonságos sávhasználat, a kiszámíthatóság és következtettség, de szót ejtünk még az ajtózásról (jaj!) és annak megelőzéséről, a holttér fogalmáról, a jobbrol előzés veszélyeiről és további okosságokról, amiket egy városi bringásnak tudnia kell.

Addig se feledjétek: bringázni nagyon jó dolog, városban sokszor a leghatékonyabb közlekedési forma, mindemellett kiváló testedzés is, tekerjétek hát mindörökké!

Furfangos Levesmester
a bringás csávó

Kérdések, kommentek:
szarvastimes@gmail.com

SZÍNHÁZI AJÁNLÓ

Ha azt a nevet halljuk, hogy Mary Poppins, egyből maga a megtestesült tökély, a tündérien kedves és bájos angol dada jut az eszünkbe. Ki gondolna másra, mint gyerekkorunk egyik meghatározó szereplőjére? Ez a kedves hölgy hozzánk is elrepült, mégpedig a Madách színházba, 2012 szeptemberében, és reméljük, betartja ígéretét és addig marad, ameddig a szél meg nem fordul. A jegyekért órákat kell sorban állni, és kötött az is, hogy egy ember hány darabot vehet. Az én jegyem négyórányi sorban állásba került a nagymamámnak, de hát nagyon megérte, mert azóta is csak egy szó jut eszembe, ha leblokkolok, mégpedig: szuperfenofreneti komaxikapitális. Most bárki, aki nem ismeri ezt a darabot, bátran kérdezheti, hogy mégis mit zagyválnak itt össze-vissza. Hát akkor elmesélem!

A Banks család dadust keres két gyermeküknek, Jane-nek és Micheal-nek. Két tü-

SZUPER FENO FRENETIKO MAXI KAPITÁLIS

neményes teremtmény, de a gyerekek nyelvén tudni kell beszélni, és az övécét nem mindenki érti. Fejvesztve me- nekül az összes alkalmazott, pedig mindent megígér ne-

kik a család, ha maradnak. A gyerekek feladnak egy hirdetés- tét, amiben a számukra tökéletes dadust jellemzik, de a hirdetésük a kandallóban köt ki. Varázslatos módon mégis

jelentkezik valaki az állásra. Megérkezik Mary Poppins a házhoz feneketlen bőröndjével, és határozott követeléseivel. A gyerekek odáig vannak érte, és Mary egykettőre rendet teremt a Banks család házában, ahol óriási fel- fordulást is okoz. Miután ki- pakoltak a szobában, már a parkba mennek sétálni. Persze semmi kedvük nincs a gyerekeknek menni, mert hát *az olyan unalmas*. Mary mégis megmutatja, hogy a sétálás oly sok izgalmas dolgot rejt, de látni is kell, nem csak nézni. A parkban a szobrok életre kelnek, táncolnak, énekelnek. Ott találkoznak Mary egyik kedves régi ismerősével, aki bevezeti őket az utcai festmények rejtelmébe, mégpedig a szó szoros értelmében. Bertie mindennel foglalkozik: utcai zenész, festő, kéményseprő. Mindig felbukkan, a legváratlanabb helyeken és időben. Nagyon kedves és udvarias, talán egy kicsit csapja is a szelet

Marynek. A hosszú nap után a parkban elered az eső, a krétarajzok elmosódnak, vissza kell térni a londoni utcákhoz. Ebben az elázott helyzetben jól tesz a kanalas orvosság, de a dadusunknál még annak sem szokványos az íze, hanem kifejezetten finom. Maryvel a rendrakás is játék, egy

csettintés, és kész is a szoba. De szigorú szabály, hogy játszani tudni kell. A játékoknak érzé-

szavak üzletébe, ahol megtanulják azt a szót, amit bármikor és bármilyen körülmény között lehet használni:

szuperfenofrenetikusmaxikapitális. Nem is olyan bonyolult, ha az ember so-

kat gyakorolja, ráadásul bármikor segíthet ez a szó.

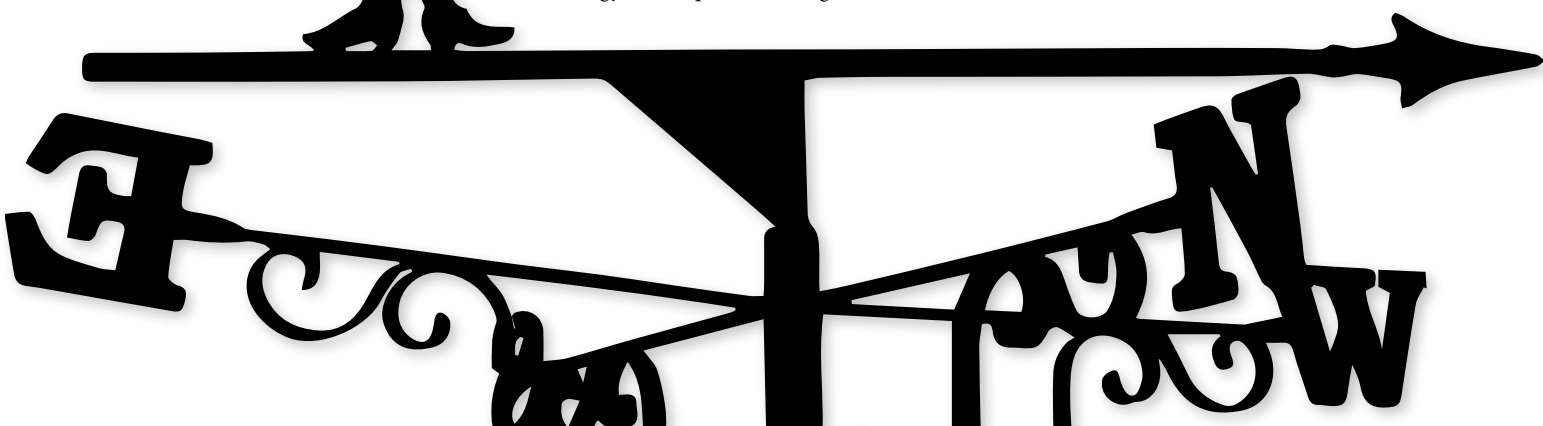
Maryvel csodás az élet. Házak tetején mászkálhatunk kéményseprőkkkel. Kacaghatunk a lóversenyen. El látogathatunk a bankba, és még az a fakó épület is színessé válik. A játékok életre kelnek, mint ahogy a szobrok is. A kapitány az erkélyről meg mindig segít nekünk tájékozódni. Együtt etethetjük a madarakat a Szent Pál katedrális előtt. Megtanulhatunk a kutyák nyelvén, és sárkányt is eregethetünk. Sőt, még a konyha sem robban fel – akkor sem, amikor a gyerekek próbálnak meg valami finomságot főzni. Ez a musical

tele van élettel és vidámsággal. Érdemes megnézni, mert csak akkor érti meg az ember azt, amiről igazán beszélek. A Madách színház életre kelt, és abban a két órában mi is úgy éreztük, semmi sem lehetetlen. Még az sem, hogy egy esernyővel repkedjünk a házak felett. Mindnyájunkban lapul egy kis Mary, csak elő kell varázsolnunk a játékot a szívünk mélyéről.

Keszi

se-
ik
van-
nak,
és ha csúnyán
bánsz velük, el
fognak menekülni. Jane és Michael pedig megtanul szívből és kedvesen játszani. Ellátogatnak együtt a szép

HANNAH ARENDT

Hannah Arendt, akit a legnagyobb 20. századi filozófusok között tartanak számon, kalandos élete során volt német zsidó menekült Franciaországban, német állampolgárként francia internálótábor foglya, ünnepelt amerikai filozófus és sokak gyűlöletét kiváltó harcos értelmiségi. Most Margarethe von Trotta új filmjének főszereplőjeként elsősorban kompromisszumot nem ismerő gondolkodóként ismerhetjük meg, akitől azt várták, hogy tudósításokat írjon Adolf Eichmann peréről, eléggé előre látható elvárások alapján. Az Izrael történelmében és a Holokauszt emlékeztében fordulópontot jelentő pertől ugyanis mind az ügyészek, mind a Soá túlélői, mind Izrael és a diaszpóra közvéleménye azt várta, hogy a Holokauszt legfőbb elkövetői közül legalább egynek az elítélésével, legalább részben győzedelmeskedhessen az áldozatok és a túlélők igazsága.

Arendt azonban a per mente helyett a gonosz természetéről tudósította a New Yorker olvasóit. Adolf Eichmann személyével kapcsolatban azt az ijesztő következtetést vonta le, hogy a gonosz nem egy könnyen felismerhető, démoni és kivételes jelenség, hanem egészen egyszerű, és eszközei lényegében a gondolkodás képességétől megfosztott emberek. Ezt a gondolatmenetet részletesen kifejtette A gonosz banalitása című filozó-

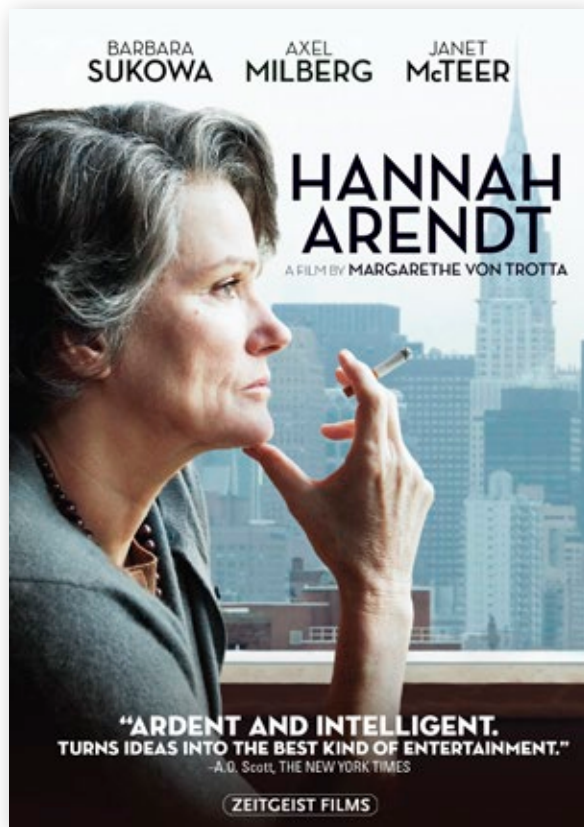
fiai művében. Az Eichmann Jeruzsálemben című könyve pedig a felfedezés szorosában Eichmannhoz kapcsolódó részéről szól. A Soával kapcsolatban – azt hiszem természetesen – sokan azt

kálják a náci rendeleteket a zsidók felé. Arendt szerint a zsidó tanácsok nagyon megkönnyítették a nácik dolgát azzal, hogy elaltatták a zsidó közvéleményt, mindenáron el akarták kerülni a pánikot,

lyét. A film mindenesetre úgy mutatja be őt, mint az igazságért, a gondolat szabadságért rendíthetetlenül kiálló értelmiségit, aki nem adta meg magát annak ellenére, hogy fájdalmat okozott zsidó túlélők sokaságának és sokak megvetését váltotta ki. Számára ez volt az értelmiségi felelősségvállalás. Szerintem az is része az értelmiség felelősségének, hogy milyen kontextusban helyezi el gondolatait az ember. Nem vagyok róla meggyőződve, hogy Hannah Arendt több jót tett gondolatai közlésével, mint amennyi szenvedést okozott vele. De nem ítélem el, neki is megvolt a maga drámai igazsága, amit a film nagyon jól bemutat. Dilemmákat és nagy vitákat kedvelő golánosoknak és hermonosoknak ajánlom.

Kelemen Ági

Hannah Arendt. Német-luxemburgi-francia film, magyar felirattal, 113 perc. 2012.

gondolták akkor, a 60-as években is és gondolják ma is, hogy gonosz elkövetők bűne ártatlan áldozatok rovására. Ezért hívta ki maga ellen Hannah Arendt a közhangot, amikor a vészorkor idején felállított zsidó tanácsokat is felelősnek kiáltotta ki a Holokausztért. Ezeket a tanácsokat a nácik arra nevezték ki, hogy kommuni-

és minden módon akadályozták a zsidó ellenállást, amikor már réges-régen indokolt lett volna ellenállni vagy szökni a gettókból.

Akármennyire is filozófiai síkon mozognak Arendt gondolatai és könyvei, mégis csak utólagosan ítélkezett olyan helyzetekről, amelyben nem tudhatjuk, ki hogyan állta volna meg a he-

A filmposzteren (az oldal közepén) Barbara Sukowa német filmszínésznő, a film címszereplője, a cikk után pedig a valódi Hannah Arendt egy fiatalkori fotója.

JIDDIS-MAGYAR GYORSTALPALÓ

Mi is az jiddis? A mai zsidóság világnyelvének – amely összeköti a világon szétszóródott zsidóságot – leginkább a héber tekinthető. Ez viszont nem volt mindig így. Régen az európai zsidóság egy másik nyelvet használt, az úgynevezett jiddist. Ez a germán nyelvek nyugati ágába tartozó nyelv eredetileg a német zsidóságnak volt az anyanyelve. Félnémet jellegű: a nyelvtani rendszere rendkívül hasonlít a németre, de tartalmaz héber, arámi, sőt, ófrancia elemeket is. Hangzá-
sában és nyelvtanában rendkívül hasonlít a németre. A jid-

dis a zsidóság vándorlásával elterjedt Európa-szerte, gyakran került kapcsolatba a környező nyelvekkel, ezért helyenként például kerültek bele szláv vagy akár magyar nyelvi elemek is. Elterjedésére a kereskedelem és az ipar volt a legnagyobb hatással. Magyarországra is az üldöztetések elől menekülő zsidók hozták. A mai napig rengeteg jiddis eredetű szó él a magyar köznyelvben, íme itt van pár példa:

Ajser – gazdag
Ajvé – jaj
Balhé – botrány

Behemót – nagydarab
Bóvli – értéktelen áru
Brahi – tréfa
Cefetül – rosszul érzi magát valaki
Córesz – baj, szerencsétlenség
Dafke – csak azért is
Elpénecol – elmulaszt
Gychenna – pokol/kárhozat
Hadova – üres beszéd
Hapsi – férfi
Haver – barát
Hergel – idegesít
Herót – elege van valamiből/valakiből
Jampec – feltűnősködő/furcsán öltöző
Jubileum – évforduló

Kád – kád
Lejmol – kéreget
Majré – félelem
Mázli – szerencse
Meló – munka
Mesüge – bolond
Misz – rosszkedvű
Mószzerol – beárul
Muri – buli
Pónem – arc
Saccol – becsül
Séror – haj
Slamasztika – balszerencse/
baj
Smucig – szűkmarkú
Stikában – titokban

Lele

Találkozzunk péntekenként!

SMR

facebook.com/hasomerhacair

SUDOKU
MEGOLDÁSOK
A 24. OLDALRÓL

1	2	3	4
3	4	1	2
2	1	4	3
4	3	2	1

3	4	1	2
1	2	3	4
4	3	2	1
2	1	4	3

3	2	4	1
4	1	3	2
2	3	1	4
1	4	2	3

1	4	3	2
3	2	1	4
4	1	2	3
2	3	4	1

4	3	1	2
1	2	4	3
3	4	2	1
2	1	3	4

4	3	2	1
2	1	4	3
3	4	1	2
1	2	3	4

4	2	3	1
3	1	4	2
2	4	1	3
1	3	2	4

4	3	1	2
1	2	4	3
3	4	2	1
2	1	3	4

Tudtad?

A jiddist még ma is beszélik, leginkább Brooklyn haszid közösségeiben és néhány helyen Izraelben. Egy ilyen közösségben felnőtt lány, Pessy Katz szarvasi történetét olvashatod 9. oldalon kezdődő cikkünkben.

Szarvas Fashion

JUCI

cipő: Olaszország
pulcsi: H&M
KIEGÉSZÍTŐK
harisnya: Calzedonia
sál: Olaszország

SACI

cipő: CCC
nadrág: Bershka
póló: H&M
kabát: H&M
KIEGÉSZÍTŐK
lánc: ajándék
táska: anyué

LUKI

cipő: CCC
nadrág: H&M
póló: Bershka
kabát: Terranova
KIEGÉSZÍTŐK
sál: H&M
táska: ajándék

ZOLI

nadrág: H&M
zakó: H&M
KIEGÉSZÍTŐK
sál: ajándék

Nézzétek csak, mitől döglök a Szarvas 2013 telén! Bemutatunk nektek olyan igazi szarvasi arcokat, akik pontosan tudják, hogy az igazi értékek nem láthatóak, de mégis adnak a küllemükre is. A legfontosabb, hogy a kulcsín azonban sose menjen a belbecs rovására! Tanulhatunk tőlük!

ASSAF

önmagáért beszél

MIMI

csizma: Decathlon

nadrág: H&M

póló: turi

kabát: Tally Weijl

DRAZSE

cipő: Deichmann

nadrág: C&A

pulóver: szarvasi
darab, Lantaitól

kabát: Hervis

KIEGÉSZÍTŐK

kutya: menhely

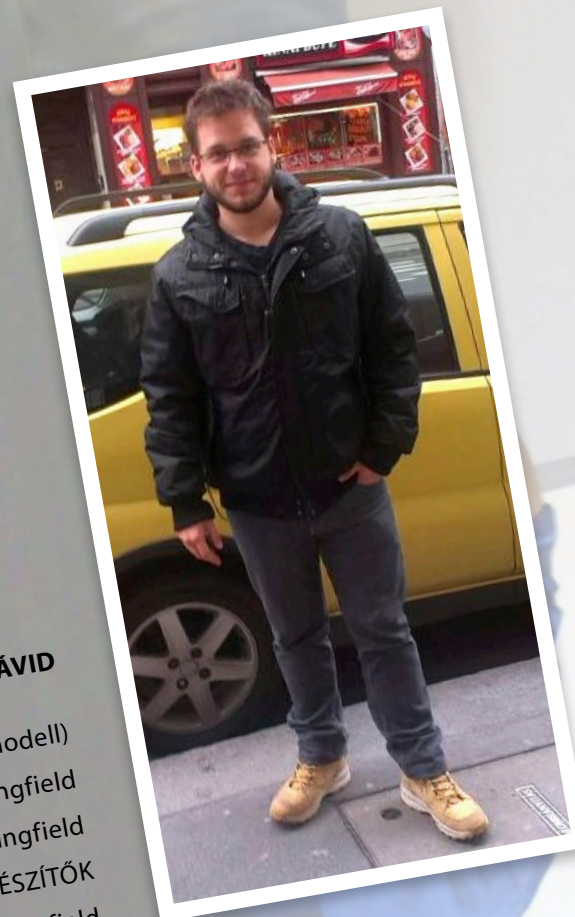

OREN

minden a C&A-ból

KIEGÉSZÍTŐK

óra: ajándék

PATAKI DÁVID

cipő: Nike (téli modell)

nadrág: Springfield

kabát: Springfield

KIEGÉSZÍTŐK

öv: Springfield

Bűnbakik 4

Menekültek

Múltkori számunkban az idegengyűlöletről volt szó, és arról, miért nagyon káros utálni a számunkra ismeretlen embereket. Na de kik is azok az „idegenek”? Honnan jönnek és hová mennek? Miért jöttek el a saját országukból? És miért pont Magyarországon vannak?

A migrációnak, vagyis a vándorlásnak több oka és fajtája lehet: van, aki azért megy el, mert máshol szeretne tanulni – például kedvenc madrichjaitok, Kati és Eszter most Angliában tanulnak, ott is fognak élni egy jó ideig, vagyis migránsok. Mások azért vándorolnak, mert saját országukban nem találnak munkát, és abban reménykednek, külföldön könnyebben el tudnak helyezkedni. Van olyan is, aki egy külföldivel házasodik össze, és elvándorol szerelme országába. Láthatjátok, egy dolog közös a migrációban: a fő cél egy jobb, boldo-

gabb élet kialakítása.

Ám vannak olyan emberek is, akiknek nincs vá-

lasztásuk, és kénytelenek elhagyni országukat, mert ott valamilyen okból kifolyólag üldöztetésnek vannak kitéve.

Őket hívjuk menekülteknek.

Magyarországra (és általában Európába) Afga-

nyon jutnak el ideig? Határon át bujdosva. Olykor több évbe is beletelhet, mire új otthonot találnak. A menekültek nagy része nem akar Magyarországra jönni, innen tovább szeretnének menni, ezért nevezzük Magyarországot tranzitországnak. Akiket itt fognak el, kénytelenek itt maradni. Ekkor menedékkérőké válnak, vagyis megkérlik a magyar hatóságokat, hogy fogadják be az országba őket menekültként. Arról, hogy milyen most a menekültek helyzete Magyarországon, nézzétek meg Halász Áron volt szarvasi madrich riportfilmjét az Átlátó.hu-n!

Vannak olyan menekültek is, akik veletek egy időseket, és felnőttek nélkül érkeznek Európába. Őket hívjuk kísértő nélküli kiskorú menedékkérőknek.

Mikor útnak indulnak, legtöbbször egy hátizsáknyi dolgot kell, hogy összeköcsölgessenek, és így kell elmenekülniük otthonaikból, ki tudja, mennyi időre hátrahagyva mindent. Próbáld meg összeszedni, te miket pakolnál egy hátizsákba!

Mikes Hanna

HOROSZKÓP

**BY
HÓDIÁDI**

KOS: Melegszívűen foglalkozol másokkal, és ennek meg is lesz a jutalma. Szerencsés helyszíned: a Macesz terem a Bálint házban.

BIKA: Makacsul ragaszkodsz minden kitűzött célohoz, néha tudnod kellene kompromisszumot kötnöd – akár magaddal is. Szerencséd a madrichá válás útján találsz.

IKREK: Fontos neked a figyelem, de ne vidd túlzásba a dolgokat. A szerencse akkor szegődik melléd, ha egyik reggel egy tipikus szarvasi reggelit fogyasztasz (zsemle, margarin, főtt tojás, paradicsom, zaatar).

RÁK: Úgy érezheted, minden összefogott ellened, de ne aggódj, le tudod gyűrni az akadályokat. Szerencséd hoz számodra, ha heti egyszer hordod a szarvasi pólódat.

OROSZLÁN: A mostani időszakban vibrál körülötted a levegő, mindenki érzi rajtad, hogy valami változik – még hozzá pozitív irányba. Szerencséd hoz számodra, ha felhí-

vod a szarvasi csoport-társaidat, vagy ha legalább írsz nekik.

SZŰZ: Sokat tanultál mostanság, figyelj arra, hogy kapcsolódni is maradjon időd, sportolj (a órát ajánljuk), vagy táborozz pár napig. A szerencséd megleled, ha fel tudod idézni, mi volt a nyáron a 4. napi peulatémája.

MÉRLEG: Fejlődik a humorod, de vigyázz a szarkazmussal, nehogy megbánts olyan embereket, akikkel évek óta

egy szobában laksz a tá-

borban. Szerencsés helyszíned: a Kohn terem a Bálint házban.

SKORPIÓ: Nagyon éretlenül viselkedsz mostanában, figyelj arra, hogy emiatt ne kerülj kellemetlen szituációba. Menj el a héten péntek este zsinagógába – és csak figyelj, mennyi jó dolog fog történni már az odavezető úton is.

NYILAS: Önzetlen vagy, ez meg is látszik, mert nagyon sokan szeretnek, de vigyázz,

a titkaidat csak tényleg közeli barátoddal oszd meg. Szerencséd hoz számodra, ha eszel maceszgombóc levest a héten.

BAK: Sokkal több van benned, mint amit először kifelé mutatsz, fejleszd magad, hogy a felületes szemlélő is azonnal lássa, képességeid nem átlagosak. Szerencse helyszíned: az ifjúsági szervezetek programjai.

VÍZÖNTŐ: Vigyázz, ne pocskolj, mindenből végesek a határok. Most érdemes nyelvtanulásba fognod, mert nagyon fogékony vagy még. Szerencséd hoz számodra, ha egy cuki képet posztolsz Szarvas FB oldalára.

HALAK: Fontos, hogy minden helyzetben megőrizd az elveidet és az értékeid mentén kormányozd az életedet. A szerencse fia leszel, ha a héten a havdalagyertyát te fogod.

Magyarország egyetlen nyitott menekültszállója. Pénzüik nincs, mégis tétlenségre kényszerülnek, ugyanis legálisan nem dolgozhatnak. Három csempészhajó indult útnak 128 szomáli és etióp menekülttel, jemeni céljukhoz összesen 11 ember érkezett meg élve. Fotó: Alixandra Fazzina (UNHCR), 2010.

A képek
Bal: elefántcsontparti menekültcsalád a libériai Cestost
Középső: afgán menekültek Balassagyarmaton, itt van
Jobb: szomáli menekültek kémlelik a partot Simbiri partjánál, keresve a még beszállásra váró rokonaikat.

Szarvas 2014

A nyári turnusok időpontjai:

I. július 6–18.

II. július 20.–augusztus 1.

III. augusztus 3–15.

Első regisztrációs nap:

március 9.,
vasárnap

Tavaszi tábor április 17–20.

